

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Martin Baránek

DIPLOMATICKÝ AZYL

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Milan Beránek

Katedra mezinárodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 10. června 2013

Prohlá-uji, že jsem p edkládanou diplomovou práci vypracoval samostatn ,
v-echny poufíté prameny a literatura byly ádn citovány a práce nebyla vyufita
k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, 17. ervna 2013

Martin Baránek

Děkuji JUDr. Milanovi Beránkovi, vedoucímu diplomové práce, za jeho cenné rady a připomínky, které mi pomohly při vypracování této diplomové práce.

Obsah

Úvod	5
1 Systematika azylového práva	7
2 D jiny práva azylu	8
2.1 Azyl ve starov kém ecku	8
2.2 Azyl ve starov kém ím	10
2.3 Církevní azyl	11
3 Teritoriální azyl politický	14
4 Diplomatický azyl	19
4.1 Historie	19
4.2 Exteritoriální charakter zastupitelské mise, diplomatické výsady a imunity, funkce diplomatické mise	22
4.3 Prameny práva upravující diplomatický azyl	24
4.3.1 Právní oby ej jako právní základ pro diplomatický azyl	25
4.3.2 Mezinárodní smlouvy jako právní základ pro diplomatický azyl	28
5 Konzulární azyl	38
6 Námo ní azyl	42
6.1 Azyl na plavidlech ve ejných	43
6.2 Azyl na plavidlech soukromých	43
7 Spojené státy a diplomatický azyl	44
8 Diplomatický azyl dnes, p ípad Juliana Assange	50
Záv r	56
Prameny a literatura	61
P ílohy	65

Úvod

šití republiky Latinské Ameriky sebraly umírající institut univerzálního mezinárodního práva, vdechly mu nový život a přizpůsobily jej společenskému a politickým potřebám amerického světa. Tímto slovy uvádí svůj disens¹ k rozsudku Mezinárodního soudního dvora (MSD) kanadský soudce John Erskine Read ve věci diplomatického azylu, kterou soudu předestaly Kolumbie a Peru². Dalo by se říci, že touto věcí jsou podstaty, historie a účely diplomatického azylu vyčerpány.

Snahou práce je definovat a rovněž zasadit diplomatický azyl do širšího kontextu azylového práva tak, jak v minulosti vznikalo a jak je uplatňováno v současnosti. Azylové právo je právo starobylé a v historii bylo uplatňováno v různých formách a ze strany různých subjektů. Proto se práce v úvodu zabývá nejvýznamnějšími etapami ve vývoji azylového práva ve starověku a dále, dále pak problematikou azylu poskytovaného církví, jakožto vlivné a stabilní moci ve středověku a v novověku, a azylovým právem v jeho moderní podobě. Z tohoto úvodu je jistý prostor v novějším problematice politického azylu a velmi naléhavému tématu současnosti, a to uprchlictví.

Diplomatický azyl vznikl z různých principů mezinárodního práva. Tato práce zkoumá mimo jiné i některé obecné principy mezinárodního práva, které umožnily konstituování institutu diplomatického azylu. Patří sem zejména teze nedotknutelnosti diplomatických misí, diplomatické výsady a imunity, které požívají diplomaté, dále také již přehlédnutelné, ale v myslích laické veřejnosti stále přetrvávající, teorie exterritoriality zastupitelské mise. Součástí práce je také analýza jednotlivých pramenů práva, ze kterých lze existenci diplomatického azylu dovodit. Klíčovými prameny v mezinárodním právu jsou nepochybně obyčejné a mezinárodní smlouva. Tyto jednotlivé prameny se analyzují jednak z pohledu globálního, posléze se práce zaměří na jejich rozbor v podobě, v jaké se ustálily na americkém kontinentu.

V neposlední řadě je nutné vzít v úvahu rozvíjející se koncept lidských a občanských práv, která tvoří neodmyslitelnou součást mezinárodního právního i politického diskurzu v poválečném období. Pokud tato nejsou sama o sobě podkladem pro existenci diplomatického azylu, není možné skrze prizma lidských

¹ Read, J., Dissenting Opinion by Judge Read [online], 1954, [cit. 20. 3. 2013], s. 317, dostupné z <http://www.icj-cij.org/docket/files/7/1857.pdf>

² Colombian-Peruvian Asylum Case, Judgement of November 20th [online], 1950, [cit. 20. 3. 2013], dostupné z <http://www.icj-cij.org/docket/files/7/1849.pdf>

práv opomenout alespo humanitární aspekt tohoto institutu. Práce se dále zabývá tím, co je možné chápat jako jakousi odnož diplomatického azylu, a to právem azylu konzulárního, poskytovaného na konzulátech, a právem azylu námořního, poskytovaného na palubách plavidel.

Nakonec je důležité zmínit, co vedlo autora práce k výběru tématu. Aťkoli je možné chápat institut diplomatického azylu jako institut archaický, patřící minulosti, přestože i v prostředí Evropy tomu tak zcela jistě je, máme ve světě i v dnešní době nalézt alespo snahy o jeho aplikaci. Takovým případem je i Julian Assange, australský novinář, který se v době tvorby této práce (2013) ukrývá na ekvádorském velvyslanectví v Londýně před vydáním britskými úřady do Švédska, kde má být obviněn ze znásilnění.³ On sám toto obvinění považuje za smyšlenou záškrťku pro jeho další extradici do Spojených států, kde jej chtějí stíhat za zveřejnění důvěrných diplomatických zpráv, které vytvořili američtí diplomaté ve světě. Učinil tak prostřednictvím internetového portálu WikiLeaks, který sám založil.⁴ Assange se považuje za politicky pronásledovaného disidenta a za pomoci protiamerické nablážené vlády v Ekvádoru se domáhá své svobody. Jeho vysvobození ze stísněného prostoru ekvádorského velvyslanectví má zajistit právo kontroverzního institutu mezinárodního práva o diplomatický azyl.

³ Paul Sonne, WikiLeak's Founder Tries to Get Asylum, The Wall Street Journal [online], 20. 6. 2012, [cit. 6. 3. 2013] dostupné z <http://online.wsj.com/article/SB10001424052702303836404577476830025343846.html>

⁴ tamtéž

1 Systematika azylového práva

Pro pochopení institutu diplomatického azylu jej musíme zařadit do širšího kontextu azylového práva. Systematika azylového práva není jednoznačně daná. Záleží na způsobu, jakým problematiku uchopíme, případně z jakých zdrojů čerpáme. Samotné azylové právo pak můžeme zkoumat z hlediska institucionálního, temporálního, teritoriálního a legislativního.⁵ Tento způsob dělení nám umožní uje nahlídnout na problematiku z různých úhlů.

U institucionálního hlediska zohledníme, které orgány, případně osoby, se na poskytnutí azylu podílejí. V historii lze nalézt různé příklady osob, které byly oprávněny poskytovat azylovou ochranu. Vzhledem k tomu, že azylová ochrana byla zpočátku realizována na posvátných místech, byli nejstaršími poskytovateli azylu duchovní nebo církve v širším smyslu. V pozdějších dobách od této pravomoci ustupují ve prospěch státních aktérů. Po ustanovení moderních států se převládající formou azylu stal azyl územní (teritoriální). Vedle něj se posléze začal formovat azyl diplomatický (extra-teritoriální).

Temporální hledisko umožní zasadit institut azylu do širšího časového rámce. Výklad v podstatě sleduje dělení obecných dějin. Samostatně se zkoumá azylové právo v starověku, středověku, novověku, v industriální a postindustriální společnosti a v současnosti.⁶ V regionu Latinské Ameriky je možná další vývoj také podle etap přijímání smluv upravujících diplomatický azyl.

Hledisko teritoriální se zabývá rozdílnými přístupy v jednotlivých regionech světa, což má pro institut diplomatického azylu naprosto stejný význam. Některé formy azylu se uplatňují pouze v určitých regionech, v jiných mohou být zcela neznámé, případně nabývají mírně odlišné formy i obsahu.

Nakonec hledisko legislativní bere v úvahu typové právní prameny práva, které obsahují normativně určená pravidla chování. Pro tuto práci jsou zajímavé zejména prameny mezinárodního práva, ovšem nelze opomenout ani normy vnitrostátní.

⁵ Balga, J., Azylové právo, 2012, Plzeň, Nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., s. 10

⁶ tamtéž

2 D jiný práva azylu

lov k od nepam ti vyhledával úto i-t p ed ád ním p írodních flivl a predátor , kterým byl vystaven. Nástrahy p írody ov-em nebyly to jediné, p ed ím se lov k musel mít na pozoru. V primitivních kulturách trestní právo stálo spí-e na principu pomsty, nevl výkonu spravedlnosti. Neklid, který charakterizuje lidskou spole nost od dávných dob, a hn v jiných lidí, vytvá ely flivnou p du pro pot ebu lov ka unikát z místa svého pobytu do bezpeč í. V d jinách lidstva m fleme vysledovat nep eberné mnofství exod , hromadných út k í dobrodruflných p ípad , kdy se na út k vydal jednotlivc. Azylové právo bylo známo v mnoha civilizacích, v etn t ch nejstar-ích. Azyl byl poskytován v Indii, Egypt , Babylon i Persii. Rovn fl byl znám v flidovské kultu e, p í emfl první zmínky o jeho uplat ování pocházejí z dob vládnutí krále Tlamouna.⁷

Vznik azylové problematiky se odvíjel od ob anských válek, pronásledování z d vo du rasy, v rovyznání, politického p esv d ení, hladu, drastické zm ny flivotních podmínek apod.⁸ Zpo átku byl azyl vyhrazen pro pachatele, kte í se provinili nepoliticky motivovaným ínem, naopak politické trestné íny byly považovány za nejzávafln j-í, a tudífl z azylové ochrany byly vy aty. Zpo átku byl azyl výlu n institutem náboflenským.⁹ Zejména posvátná místa se za ala vnímat jako nedotknutelná. Zdráhání naru-ít tato místa vycházelo z dobových náboflenských p edstav a z obav z hrozícího boflího trestu. Azyl na posvátných místech se poskytoval i bez souhlasu sv tské moci, ov-em jenom tam, kde státní moc nem la teokratický charakter, tedy kde mezi státní a církevní mocí nebyla jasná d lící linie. Práv tento náboflenský charakter provázel azylové právo v prvních staletích jeho existence.

2.1 Azyl ve starov kém ecku

Ve starov kém ecku byly chrámy, oltá e, háje a posvátná místa obecn oprávn ny ochra ovat otroky, dluflníky a zlo ince, kte í se do nich ukryli.¹⁰ Zákony p íznávaly právo poskytovat azyl chrám m i oltá m, které disponovaly zvlá-tním oprávn ním, asylonem.¹¹ Po et míst, která takovým oprávn ním disponovaly,

⁷ Sinha, P., *Asylum and International Law*, The Hague, Martinus Nijhoff, 1971, s. 6n

⁸ Balga, *Azylové právo*, s. 7

⁹ tamtéž, s. 9

¹⁰ Sinha, s. 11

¹¹ Balga, s. 14

byl omezen.¹² Nejznám j-í z nich, chrám Theseus, m l p edev-ím chránit otroky p ed -patným zacházením ze strany svého pána. Otroci, poté co se sem uchýlili, mohli donutit své majitele, aby je prodali jiným osobám.¹³ Azylová praxe byla natolik -t drá, fle umofl ovala dokonce i odsouzeným a dlufník m ukrýt se pod azylovou ochranu. Toto právo náleželo téfl cizinc m, kte í se dopustili zlo inu na území, kde se pak domáhali azylové ochrany. Liberální politika eckých stát byla pouze výjime n omezována restrikcemi. Navíc náboflenský charakter tohoto institutu jeho význam jenom umoc oval, a zárove jej inil nedotknutelným kv li strachu z boflího trestu. asto tak docházelo ke zneufívání azylového práva. V dobách císa e Tiberia se po et chrám disponujících právem azylu (jus asyli) roz-í il v ecku a Malé Asii natolik, fle za al naru-ovat výkon spravedlnosti. Je moflné spekulovat, zdali sama existence azylu nemohla stimulovat páchání trestné innosti. Taková úvaha není zcela vylou ena ani v sou asnosti. V d sledku toho císa Tiberius na ídíl, fle poskytovatelé azylu budou nap í-t povinni prokázat právní základ pro takové jednání.¹⁴ Ke zru-ení práva azylu tím úpln nedo-lo, i kdyfl zmín ná praxe jej zna n omezila. V t chto dobách stálo azylové právo, dá se íci právo v bec, na oby ejovém základ , a jeho existenci je samoz ejm mnohem t fl-í prokázat, nefl je tomu v p ípad psaného práva. Poskytování azylu bylo posléze opravdu zru-eno císa ským na ízením, ov-em jeho likvidace v praktickém flivot nebylo dosafleno. Institut azylu byl jako oby ejové právo hluboce zaffitý, cofl zabránilo jeho faktickému zru-ení. V eckých m stských státech byl rovn fl roz-í en azyl teritoriální, který m sta poskytovala uprchlík m z jiných m st. Jakmile se tito ocitli mimo území svého m sta, p estaly se na n vztahovat zákony jejich domovského m sta. P í iny tohoto jevu je moflné vid t jednak v jakési pohostinnosti, vnímané jako povinnost, která nutila m sto azyl poskytnout, dále poskytování azylu umofl oval i fakt, fle se nejednalo o nikterak kontroverzní jednání, které by zhor-ovalo vztahy mezi jednotlivými m sty, nebo azylant úpln p eru-il jakýkoli kontakt se svým p vodním místem pobytu.¹⁵

¹² např: Theseův chrám, Apollonův chrám, chrám v Gortyně, rovněž Diova jeskyně na Krétě, Balga, s. 14

¹³ tamtéž, s. 15

¹⁴ Sinha, s. 10

¹⁵ tamtéž, s. 10

2.2 Azyl ve starověkém Římě

Azylové právo ve starověkém Římě sahá až do zakladatelské, královské epochy. Asylum (svatyně boha Asylea), který Romulus údajně zřídil v Římě a který měl za účelem především zvýšovat římskou populaci, byl podle legendy místem, kam se mohli uchýlit obyvatelé jiných měst před pronásledováním.¹⁶ Tudíž nebyl určen pro obyvatele Říma, kteří porušili místní zákony, ale měl sloužit jako nástroj na zvýšení místní populace, a tím přispívat k mocenskému posílení místního kmene proti nepřátelům. Vzhledem k tomu, že Řím měl v této době zájem na růstu populace a vlivu, byli tyto lidé na jeho území vítáni.

V období republiky a raného císařství, tedy v době upevnění římské moci, právo azylu, tak jak existovalo v královských dobách a v etruských městských státech, nebylo v římském právu vůbec uznáváno.¹⁷ Stabilizace římské společnosti přinesla zároveň i restrikce na poskytování azylu. Je však nesporné, že azylové právo muselo v římské společnosti přelívat v obyčejové podobě. Nicméně římská justice byla v pronásledování hledaných zločinců sledná. Nebylo umožněno, aby jednotlivec unikl státní moci, a stejně tak, aby otrok unikl z moci svého pána, jak tomu bylo v etrusku, kde mohl být krutý majitel dotlačen až k prodeji svého otroka. Nedá se říci, že by právo azylu v římské říši úplně zaniklo, určitě však bylo výrazně limitováno, co do rozsahu i etnosti. Azyl ve starověkém Římě měl tedy spíše charakter dočasného útočiště před násilnostmi i před hrozbou násilím. Již v pojednání o historii azylu v etrusku bylo zmíněno, že azylová politika byla značně omezena na území císaře Tiberia, který po poskytovatelích požadoval, aby prokázali existenci právního základu pro své jednání, což rovněž představovalo komplikaci pro poskytování azylové ochrany. Na území Ius asylum bylo poskytování azylu úplně zrušeno, ovšem zavedené zvyklosti to již vykonit nemohlo.¹⁸

Teritoriální azyl v pravém slova smyslu v Římě neexistoval. Souvisí to především s dominancí Říma v antickém světě, která neumožňovala, aby došlo k etablování jiné než římské státní moci, ani v opačném případě se Řím necítil zavázán poskytnutí azylu respektovat. Nicméně i některé etruské městské státy se i v době římské dominance dokázaly prosadit a azylovou ochranu poskytovaly. Obdobně můžeme mluvit i o těch kterých jiných periferních státech tehdejší doby.

¹⁶ Sinha, s. 9

¹⁷ tamtéž, s. 10

¹⁸ Balga, s. 15

2.3 Církevní azyl

Společně s úpadkem římské říše došlo k posílení postavení církve. Instituce zajišťující výkon spravedlnosti ve stát procházely obdobím úpadku, sama spravedlnost se ztrácela, podobně jako u primitivních kultur, promítavá v právo silnějšího. Církev tudíž byla jedinou stabilizovanou institucí tehdejšího světa, a proto jako jediná byla schopna poskytnout ochranu před násilím a svévolí. V případě porušení výkonu církevního azylu měla církev navíc k dispozici mocný nástroj – exkomunikaci narušitele. Již kolem 5. století bylo zakotveno v konciliárních usneseních, že při porušení azylového práva bude na viníka uvalena exkomunikace.¹⁹ Tento postup měl případné narušitele odradit v době od pokusu o narušení azylu. I když se porušení azylového práva penalizovalo prostě odnětím trestu exkomunikace, fakticky však bylo přijato, že za porušení azylového práva po exkomunikaci byl porušitel přijat do církevní společenosti, když projevil lítost.²⁰ Církev poskytovala uprchlíkům azyl ve svých chrámech. V tomto období pozorujeme změnu charakteru azylu, jeho odklon od nedotknutelnosti místa a přiklon k praxi písmů duchovního úsušerá za toho, komu poskytl azyl.²¹ Ve středověku byla církev již dominantní a neohrožená instituce, ovšem cesta k jejímu postavení byla poněkud spletitá. Trvalo téměř století, než se keš anství došlo oficiálního uznání ze strany říše. Stalo se tak v roce 313 ediktem císaře Konstantina²² a v tomto období máme spatřovat počátky existence církevního azylu. V těchto raných dobách byl církevní azyl na vzestupu. Světská moc mu do cesty nekladla překážky. V roce 392 císař Teodosius vydal zákon, kterým ztvdil právo církve na udělení azylu. Posléze v roce 431 bylo vydáno další císařské nařízení, kterým císař rozšířil okruh míst, kde církev mohla poskytovat azyl, i na budovy přilehlé k chrámům a církevním soudům.²³

Rovněž církev upravila pravidla pro poskytování azylu v mnohých svých případech. Jednalo se zejména o rozhodnutí přijatá církevními koncily. V roce 347 Sardický koncil potvdil právo církve na poskytování útěhy uprchlíkům. V roce 441 byl na Oranfském koncilu přijat dekret zakazující odevzdávat uprchlíky do rukou světské moci. Roku 511 Orleánská synoda rozšířila privilegium

¹⁹ Lojek, A., České azylové právo 16. až 18. století. Kořeny pozdější úpravy nebo možná inspirace pro současnost?, Disertační práce, Praha, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2011, s. 34

²⁰ tamtéž, s. 35

²¹ tamtéž, s. 15

²² Franzen, M., Malé církevní dějiny, Zvon, České katolické nakladatelství, 1995, s. 55

²³ Sinha, s. 10

i na biskupské rezidence a prostory vzdálené 35 stop od jejich zdí. V roce 638 Toledský koncil rozšířil azylovou ochranu i na tyto nejšťastnější zločince. V roce 638 dal Toledský koncil vztáhl pravidlo 35 stop i na kostely.²⁴ Lze tedy shrnout, že v prvním tisíciletí své existence mohla církev vykonávat azylové právo zcela svobodně. Zásahy světské moci byly minimální.

Postupem času se situace stávala neudržitelnou. I církev byla frustrována narůstajícím zneuvěříváním její azylové ochrany, která se nejednou protahovala na měsíce, ne-li roky. V roce 1140 papež Gracián kodifikoval církevní právo azylu. Na které zločiny byly z azylové ochrany vyloučeny. Zejména návrat k judaismu, vražda v kostele nebo na hřbitově, samo porušení práva azylu, padání apoštolských listin nebo peněz i účast na souboji. Po konfliktním období, kdy bylo právo církve na udělení azylu opakovaně zpochybňováno, byly přijaty dvě konstituce (Cum Alias, 1591, Ex quo divinam, 1725), které krom jiného porušení církevního práva azylu označily za svatokrádež a jako možný trest za ni připouštěly exkomunikaci. Další omezení skutkových podstat vyloučených z práva azylu přinesly edikty Klementa XI. (1712, 1720), Benedikta XIV. (1750) a Klementa XIII. (1758).²⁵

Po krátkém období konsolidace začal postupně institut církevního azylu upadat. Souviselo to zejména s ustanovením národních států, které samozřejmě neměly zájem na tom, aby byl výkon jejich trestní politiky narušován cizím elementem. K narušení tohoto institutu došlo také díky posunu ve vnímání právní viny. Azyl již nadále nebyl považován za právo božské, nýbrž za právo lidské, se všemi důsledky, které z toho vyplývaly, včetně možnosti jeho omezení. Není divu, že jako první byl zrušen právě ve Francii, kde ustanovování moderního státu bylo v Evropě nejdál. Ludvík XII. jej zrušil již v roce 1515. V Anglii byl církevní azyl zrušen zákonem v roce 1625. V Rakouské monarchii se církevní azyl zrušil za vlády Josefa II.,²⁶ ve Švédsku v roce 1528.²⁷ Církevní azyl dlouhou dobu přetrvával zejména v zemích jižní Evropy (ve Španělsku a v Itálii) a v zemích Latinské Ameriky. Rovněž v německy mluvících zemích byl zrušen až v 19. století.²⁸

Postoj samotné církve byl ještě v moderních dobách váhavý. Ještě konstituce *Apostolicae sedis* papeže Pia IX. z 12. června 1869 potvrzovala právo pontifika

²⁴ Lojek, s. 16

²⁵ Sinha, s. 12

²⁶ Lojek, s. 73

²⁷ tamtéž, s. 74

²⁸ tamtéž, s. 75

exkomunikovat ty, kteří by oprávnění církve poskytovat azyl chtěli narušovat.²⁹ Ani podle církevního práva trestněji nemohl zabránit úpadku tohoto právního institutu. V moderních dobách ufp eci jenom exkomunikace nebyla vnímána tak dramaticky jako je-t ve st edov ku. Rovn fl nový Codex Iuris Canonici z roku 1917³⁰, který kodifikoval do té doby roztr í-t né církevní právo, se o institutu azylu zmi uje jen okrajov , nový kodex vyhlá-ený v roce 1983 se o n m jifl nezmi uje v bec.³¹

Církevní azyl má je-t dal-í zajímavý element. Afl do roku 1870 byl papefl také hlavou církevního státu, který se rozprostíral na území Itálie. Z tohoto titulu mohl církevní azyl nabýt i teritoriální charakter. Toto oprávn ní ov-em po roce 1870 ztratil, nebo papefský stát byl nov sjednocenou Itálií pohlcen a papefl byl svého královského ú adu zbaven.³² Pozd j-í založení státu Vatikán, 11. února 1929, je do dne-ních dní považováno za velký diplomatický úsp ch ímskokatolické církve. Série takzvaných Lateránských smluv, které jsou sou ástí dne-ní italské ústavy, obnovily svrchovanost papefle nad Vatikánem a tím i suverenitu papefského státu, i kdyfl jenom v omezeném teritoriálním rozsahu. Z hlediska práva azylu p edstavují spí-e ústupek, nebo podle jejich ustanovení je Svatý stolec povinen vydávat italské justici zlo ince, kteří se uchýlí na jeho území. Dále také dávají Itálii právo zaji-ovat boj proti zlo innosti na území pod svrchovanou mocí papefle.³³ Takto -iroce koncipovaná oprávn ní Italské republiky fakticky popírají existenci církevního teritoriálního azylu.

V sou asnosti je církevní azyl jifl mrtvým institutem. Ustanovením moderních stát , které si p ívlast ují monopol na výkon trestní politiky, tento jev ze spole nosti vymizel. Po dobu své existence v-ak zcela jist dokázal zmírnit dopad nelítostné st edov ké justice, a m l tak humanizující dopad na spole nost. I v dne-ní dob v-ak m fleme nalézt p íklady r zných obsazení i okupací církevních chrám , ov-em jedná se spí-e o nátlakové akce, které primárn nesledují cíl vyhnout se trestní represí ze strany státu.³⁴

²⁹ Sinha, s. 13

³⁰ Codex Iuris Canonici, 1917, [cit. 13. 4. 2013], dostupné z http://www.vatican.va/archive/cod-iuris-canonici/latin/documents/cic_liber1_lt.html

³¹ Codex Iuris Canonici, vyhlášen papežskou konstitucí Sacrae Dicipinae Leges, 25. 1. 1983, [cit. 25. 3. 2013], dostupné z http://www.vatican.va/archive/cod-iuris-canonici/cic_index_lt.html

³² Franzen M., s. 250

³³ How the Lateran Treaty Made Vatican into a State (online), ConcordatWatch [cit. 13. 4. 2013], dostupné z <http://www.concordatwatch.eu/topic-841.843>

³⁴ Sharon Otterman, Even in Churches, Wall Street Protesters can't Escape Watch of Police (online),

3 Teritoriální azyl politický

Teritoriální, neboli územní azyl, se od diplomatického azylu odlišuje tím, že není poskytován v prostorách velvyslanectví, ale na území (teritoriu) státu, na které musí zájemce o azyl nejdříve proniknout. Teritoriální azyl, a koli je právním institutem, který byl uplatňován již mezi eckými m stskými státy, si na svoje –ir–í uplatnění musel po kat del–í dobu. D vod byla zejména hegemonie ímského impéria v dobách antického sv ta. Dalo by se íci, že na azyl jsou vřdy pot eba dva, a proto se tento institut za al naplno rozvíjet afl po rozpadu íma, kdy se v Evrop za aly rodit moderní státy, které nad svým územím uplat ovaly svrchovanou státní moc. Jak bylo nastín no v p edchozí kapitole, azyl jako takový byl afl do ustavení moderního státu institutem náboflenským. To znamená, že historicky to byla nadp irozená síla, vztahující se ke konkrétnímu místu, a strach z p ípadného boffího trestu, kdyby byl azyl poru–en, který chránil azylanta v jeho úto i–ti. Tyto atributy azylového práva postupem asu za aly ztrácet na významu. V moderních dobách nalézá azyl legitimitu spí–e v ideji státní svrchovanosti. Svrcovanost státu nad vlastním územím pat í mezi základní znaky státnosti. Suverén je tedy naprosto svobodný v tom, koho na své území vpustí a koho nikoli. S ohledem na pořadavky, které na zákonodárce a na právní řád obecn klade idea demokratického právního státu a zásada legální licence, je nutné vnit ní pom ry v rámci státu normativn upravit. Tato úprava m že mít povahu zákona³⁵, nebo (zejména v sou asnosti) m že být sou ástí ústavních p edpis .³⁶ Záleží na tradicích, p ípadn ideovém zam ení státu, na jaké iny omezí poskytování azylu na svém území. Demokratická zem bude pravd podobn up ednost ovat jiný typ in , neřl n jaký jiný ideologicky zabarvený reflim.

Jak bylo nastín no v pojednání o historii azylového práva, v minulosti se up ednost ovaly zlo iny oby ejné p ed zlo iny politickými. V moderních dobách je ov–em trend opa ný. Jsou to práv iny politické, p ípadn humanitární d vody, které umofl ují azyl ud lit, naproti tomu páchání zlo inu b flného moflnost ud lit

New York Times, 17. 11. 2011, [cit. 13. 4. 2013], dostupné z <http://www.nytimes.com/2011/11/18/nyregion/occupy-wall-street-protesters-even-in-churches-cant-escape-watch-of-police.html>

³⁵ zákon 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu)

³⁶ Ústavní zákon 2/1993 Sb., čl. 43, Listina základních práv a svobod: „Česká a Slovenská Federativní Republika poskytuje azyl cizincům pronásledovaným za uplatňování politických práv a svobod. Azyl může být odepřen tomu, kdo jednal v rozporu se základními lidskými právy a svobodami.“

azyl vylouje.³⁷ Tento odklon pozorujeme n kdý od 18. století, kdy za íná nar stat mezinárodní justí ní spolupráce a zároveň se zvy–uje význam boje proti kriminalit . Proto vedle ozna ení územní azyl se n kdy setkáváme s ozna ením politický azyl. Postupem asu byly n které trestné íny vylou eny z kategorie politických trestných ín . Povále ný vývoj zahrnul p edev–ím zlo íny vále né, proti lidskosti, zlo íny genocidia a podobn . íní tak nap íklad Úmluva OSN o zabrán ní a trestání zlo ínu genocidia z roku 1948.³⁸

Na p d OSN byly p ijaty dokumenty, které se o územním azylu výslovn zmi ují. Zejména V–eobecná deklarace lidských práv, p ijata v roce 1948, se v lánku 14 zmi uje o tom, *že š kařdý má právo v jiných zemích hledat a pořívát azyl.*³⁹ Jak jifl bylo zmín no, toto právo není vyhrazeno pro pachatele oby ejných trestných ín , tedy ín bez politické motivace. Formulace hledat a pořívát (seek and enjoy) zásadn limituje p ípadné závazky státu v této jifl beztak právn nezávazné deklaraci, nebo neobsahuje povinnost státu azyl ud lit (to grant asylum). Toto oprávn ní z stává v jeho diskreci.

Významným po ínem v oblasti teritoriálního azylu na p d OSN bylo p íjetí Deklarace o územním azylu ve Valném shromářd ní dne 14. prosince 1967.⁴⁰ V Deklaraci jsou vyzdvifleny zejména cíle OSN dosáhnout mezinárodní spolupráce p í e–ení problém sociálního, ekonomického, kulturního i humanitárního charakteru. Pro tyto ú ely mají být stanoveny jisté principy, na základ kterých bude realizováno právo azylu, které jifl bylo p edtím zmín no ve V–eobecné deklaraci lidských práv. Azyl je mofné poskytovat pouze t m osobám, které se provinily toliko z politických trestných ín a p í své ínnosti se nedopou–ly ín , které by se p í ily ú elu a princip m, na kterých je OSN zalořena. Stejn tak bude respektováno právo azylu pro osoby, které jsou pronásledovány pro sv j boj proti kolonialismu. Ostatní státy jsou v p ípad , že pro jediný stát bude p íliv uprchlík

³⁷ § 12 zákona 325/1999 Sb., zákon o azylu:

Azyl se cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjiřtěno, že cizinec

a) je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo

b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvaléhobydliřtě.

³⁸ čl. VII, Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidia, 8. 12. 1948, Valné Shromářždění OSN, New York, Vyhlářka ministra zahraničních věcí ze dne 28. dubna 1955, č. 32/1955 Sb.

³⁹ Všeobecná deklarace lidských práv, UN General assembly, 10. 12. 1948, dostupné z <http://www.un.org/en/documents/udhr/history.shtml>

⁴⁰ Declaration on Territorial Asylum, Res. 2312 (XXII), UN General Assembly, 1631st plenary meeting, 14. 10. 1967

příliš velkou zátíží, povinný spolupracovat a od této zátěže mu pomoci. Deklarace dále vyzdvihuje princip non-refoulement. Přijímající stát nesmí azylanta, který splňuje podmínky pro udělení azylu, odmítnout. K odmítnutí smí dojít pouze v případech, kdyby byl tímto ohrožen vnitřně poádek daného státu. I v těchto případech by však mohl být přednostně zajištěn odchod do tohoto státu, který je ochoten azylanta přijmout, a ufl na základě azylového i jiného práva. Významným omezením pro azylanta je, že stát mu posléze bude bránit, aby pokračoval v činnosti, která by se přídala principům OSN.

Úmluva o teritoriálním azylu

V prostředí Latinské Ameriky došlo ke kodifikaci teritoriálního azylu. Stalo se tak Caracaskou úmluvou o územním azylu sjednanou na Mezinárodní konferenci amerických států v roce 1954.⁴¹ Úmluva o teritoriálním azylu se může jevit jako nadbytečná, nebo kodifikuje oprávnění státu vykonávat teritoriální azyl na jeho svrchovaném území. Takové oprávnění lze státu jenom stří odejmout, nicméně vysoké smluvní strany počítávají potěbu vzít na sebe takový závazek. Mezi podstatné závazky, které tato Úmluva obsahuje, patří zejména právo poskytovat azyl na svém území a zároveň vyloučit nárok jiného státu na vydání osoby, které byl azyl udělen v jiné zemi, a vyloučit rovněž možnost vydat takou osobu cestou extradice.⁴² Tato Úmluva tedy státu ponechává diskreci ohledně toho, komu bude politický azyl udělen a komu nikoli. Záleží na konkrétním státě, zdali k věci zaujme postoj vstřícný nebo spíše restriktivní, Úmluva v zásadě umožňuje obojí.⁴³ Úmluva se rovněž zaměřuje na garanci práva na svobodu projevu pro osobu, které byl udělen azyl a která má v úmyslu se nadále vyjadřovat k politické situaci v zemi, ze které byla nucena odejít pro politickou perzekuci.⁴⁴ Toto právo by nemělo být dále omezeno pro námitky i střílnosti druhého státu, vyjma případů, kdyby taková činnost nabrala rozměry systematické propagandy. A koliv byla Úmluva nakonec ratifikována pouze osmi státy⁴⁵, a přestože se jedná o poměrně starý pramen práva, představuje alespoň částečně vodítko pro analýzu azylového práva v jeho mezinárodně právní rovině

⁴¹ Convention o Territorial Asylum (Úmluva o teritoriálním azylu), Caracas, Venezuela, A-47 (OAS Treaty series), 28. 3. 1954, dostupné z <http://www.oas.org/juridico/english/treaties/a-47.html>

⁴² čl. 3, Úmluva o teritoriálním azylu

⁴³ Úmluva v článku 5 umožňuje státu poskytnout azyl i v případě, že na území státu pronikl azylant ilegálně

⁴⁴ čl. 7, Úmluva o teritoriálním azylu

⁴⁵ Brazílie, Kostarika, Ekvádor, El Salvador, Panama, Paraguay, Venezuela, Haiti

a umožní uje podhalit zp sob, jakým je na tuto problematiku nahlíženo v jihoamerickém prostředí.

Uprchlíci

Od problematiky azylu odlišíme problematiku uprchlících. Azyl je tradičním institutem mezinárodního práva uplatňovaný od nepaměti. Naproti tomu uprchlící představuje institut moderní, založený smluvně.⁴⁶ Další důležitou linií se nalézají v intenzitě a početnosti uplatnění těchto institutů. Zatímco znakem územního azylu je individualita jednotlivce, znakem uprchlících je hromadnost, masovost, počet uprchlíků.⁴⁷ Právní postavení uprchlíků upravuje Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951,⁴⁸ posléze doplněná Protokolem týkajícím se právního postavení uprchlíků z roku 1967.⁴⁹ Stejným cílem této úpravy je především snaha o definici pojmu uprchlík. Impulzem pro její přijetí byl humanitární problém uprchlíků v poválečné Evropě. Hlavním nedostatkem, který se projevil při aplikaci Úmluvy, byla časová omezenost definice uprchlíka, neboť za uprchlíka mohl být považován pouze ten, kdo byl nucen k odchodu ze své vlasti na základě událostí nastalých před 1. lednem 1951. Tento nedostatek byl překonán afill Protokolom v roce 1967, který časové omezení vypustil.⁵⁰

Pro americký kontinent je významná regionální Americká úmluva o lidských právech z roku 1969, která zakotvuje široký katalog práv.⁵¹ Americká úmluva o lidských právech sice neobsahuje definici pojmu uprchlík, ani se této problematice výslovně nevěnuje, ovšem obsahuje řadu práv, jejichž dodržování může vést státy k tomu, aby osoby ponechaly na svém území (aniž by tyto byly uprchlíky), nebo jim v případě jejich navrácení do země povodit mfill hrozit újma.⁵² Uprchlícká problematika je zejména v některých zemích Latinské Ameriky velmi aktuální.

⁴⁶ David, V., Sladký, P., Zbořil, F., Mezinárodní právo veřejné, Praha, LINDE PRAHA, 3. vydání, 2006, s. 264

⁴⁷ David a kol., s. 264

⁴⁸ Convention Relating to the Status of Refugees (Úmluva o uprchlících), Ženeva, 28. 7. 1951, UN Treaty series Vol. 189, s. 137, Reg. č. 2545

⁴⁹ Protocol Relating to the Status of Refugees (Protokol o statusu uprchlíků), New York, 31. 1. 1967, UN Treaty series Vol. 606, s. 267, Reg. č. 8791

⁵⁰ Petřeková, I., Diplomová práce. Azylové právo v ČR, 2008, Brno, PFUK v Brně, s. 30

⁵¹ American Convention on Human Rights (Americká úmluva o lidských právech), „Pact of San Jose, Costa Rica“, B-32(OAS Treaty series), [cit. 1. 4. 2013], dostupné z http://www.oas.org/dil/treaties_B-32_American_Convention_on_Human_Rights.htm

⁵² Honusková, V., Definice uprchlíka a její výklad a aplikace v současném mezinárodním právu, Praha, nakl. Eva Rozkotová, 2011, s. 142

Společenský neklid a revoluce v průběhu 20. století také tedy vytvořily podmínky, ve kterých mnoho lidí muselo opustit své domovy.⁵³ Zde se mezinárodní společnost potýkala s masovým přesunem obyvatelstva, nikoli jenom s několika jednotlivci hledajícími azyl na velvyslanectvích. Poměrně stručným, přesto však významným příspěvkem na poli uprchlické problematiky, je Cartagenská deklarace o uprchlících z roku 1984 podepsána několika americkými zeměmi v Cartagena v Kolumbii.⁵⁴ Tato právně nezávazná deklarace usiluje o rozšíření definice uprchlíka, a to tak, že k univerzální definici přidává regionální specifikum. Definice uprchlíka má být rozšířena o osoby, které *šopustily svoji zemi, nebo jejich život, bezpečí i svoboda byly ohroženy všeobecným násilím, vnější agresí, vnitřním konfliktem, masovým porušením lidských práv anebo dalšími okolnostmi, které vážně poruší ve veřejném zájmu*.⁵⁵ Regionální úprava tím doplňuje hrozby, které jsou pro přiznání statusu relevantní, o aktivity z vnějšku státu, a propojuje uprchlické právo s právem humanitárním.⁵⁵

Uprchlické právo se z povahy věci zaměřuje především na osoby, které před pronásledováním museli uprchnout do cizí země, tedy překročit státní hranici. Tato kategorie však není jediná, v Latinské Americe existuje významný problém s takzvanými vnitřně vysídlenými osobami (internally displaced people). Ani zmíněná Cartagenská úmluva se však na tyto skupiny osob nevztahuje. Problém je nejvýraznější zejména v Kolumbii, kde vládní boj s levicovou povstaleckou guerillou FARC, který trvá již několik desetiletí, vyhnal z domov přes tři miliony lidí. Tito se tak stali celosvětově jednou z největších skupin vnitřně vysídleného obyvatelstva.⁵⁶ Tento stav představuje zdaleka největší humanitární problém v Latinské Americe na počátku nového století.

⁵³ Livingstone, G., Zadní dvorek Ameriky, Příbram, Grimmus, 2009, s. 10

⁵⁴ Cartagena declaration on refugees, Cartagena de Indias, Kolumbie, 22. 11. 1984, [cit. 1. 4. 2013], dostupné z <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b36ec.html>

⁵⁵ Honusková, s. 145n

⁵⁶ Livingstone, s. 159

4 Diplomatický azyl

4.1 Historie

Diplomatický azyl je poskytován v prostorách diplomatických misí, i když lze nalézt i n které jeho variace na námorních lodích, vojenských základnách a podobných místech. Zatímco teritoriální azyl získával svojí legitimitu ze státní suverenity, v případě diplomatického azylu jsou to zvláštní imunity, které poflívá sídlo diplomatické mise. Ustavení trvalých zastupitelských misí pozorujeme v Evropě v období po Vestfálském míru (1648), který zakončil třicetiletou válku.⁵⁷ Aby diplomatické mise mohly své úkoly nerušeně vykonávat, byly jim postupem času svěřeny různé výsady. Zpočátku měly spíše charakter osobní, tedy vztahující se k osobě diplomata, ovšem postupem času se tyto výsady začaly vztahovat k místu, kde sídlila diplomatická mise, případně k místu, kde ambasador právně pobýval. Exempce z práva přijímajícího státu měla různé formy, zejména se jednalo o výňatek ze soudní jurisdikce, a to i trestní, i z povinnosti platit daně. Jakmile se tato privilegia stala všeobecně akceptovanými, bylo jenom otázkou času, než se ambasády stanou vyhledávaným místem jako útočiště. Netrvalo dlouho a diplomatický azyl byl respektovaným institutem po celé Evropě.

Diplomatický azyl se rovněž stal předmětem zájmu právních vědců v pozitivní i negativní rovině. Například Alberto Gentili i Francisco Suarez vystupovali na obranu diplomatického azylu, zatímco Charles Pasquali jej zavrhoval.⁵⁸ Hugo Grotius ve snaze dát diplomatickému azylu náležitý právní základ, i spíše v širším smyslu ospravedlnit existenci diplomatických výsad, zformuloval tzv. teorii exterritoriality.⁵⁹ Jedná se o odvážné tvrzení, že diplomatická mise (tedy její prostory) je vyňata z jurisdikce přijímajícího státu, a to ať do té míry, nežle v obecně není součástí jeho státního území.

Praxe diplomatického azylu se rozrostla natolik, že mimo samotného objektu ambasády bylo jeho poskytování rozšířeno na celé diplomatické čtvrti. Tyto byly označovány jako *franchise des quartiers*, a v průběhu 16. a 17. století byly zavedeny v Římě, Ženevě, Benátkách, Madridu, Frankfurtu nad Mohanem a jiných místech. Lidé, kteří se uchýlili do těchto čtvrtí, se tím zachránili před stíháním. Taková praxe

⁵⁷ Čepelka, Č., Šturma, P., *Mezinárodní právo veřejné*, 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2008, s. 453

⁵⁸ Sinha, s. 22

⁵⁹ Čepelka, Č., Šturma, P., s. 461

samozejm nemela dlouhé trvání, byla zrušena před koncem 17. století.⁶⁰ V průběhu 18. století je diplomatický azyl již výrazně omezen. Souvisí to zejména s modernizací státního zřízení, v rámci které je omezována absolutistická moc panovníka. A kolik jsou ještě možné najít případy, kdy diplomatický azyl byl úspěšně poskytnut, najdeme minimálně stejné množství případů, kdy respektován nebyl.⁶¹ Dá se říci, že jeho zlatá doba v Evropě uplynula se skončením 17. století. Stejně jako v případě teritoriálního azylu, i zde je patrný odklon od ochrany obyčejných zločinců a přiklon k ochraně uprchlíků, kteří jsou pronásledováni z politických důvodů.

Od 19. století, kdy je již definitivně odmítnuta teorie exteritoriality zastupitelské mise, je i diplomatický azyl v Evropě považován za archaický institut. To nicméně nebránilo jeho sporadickému, ale o to dramatičtěji uplatnění. Dnes již klasickým případem je španělská občanská válka v letech 1936 - 1939, kdy azyl na ambasádách cizích zemí získaly tisíce lidí. Velký vliv mělo jistě i to, že mnohá z těchto velvyslanectví patřila jihoamerickým zemím. Tyto země poukazovaly zejména na humanitární charakter svého jednání a diplomatický azyl považovaly za součást mezinárodního práva. Rovněž se dovolávaly mezinárodních smluv, které v té době již v jihoamerickém prostředí existovaly. Konkrétně Havanské úmluvy o azylu z roku 1928 a starší Montevideoské úmluvy z roku 1889. Váženost tomuto argumentu dodalo i samotné Španělsko tím, že proti udělování azylu oficiálně neprotestovalo, a dokonce se nepřímo dovolávalo. I 2. Havanské úmluvy, když tvrdilo, že jihoamerické země její udělování azylu poruší.⁶²

V pozdějších dobách přitáhly pozornost veřejnosti i jiné dramatické případy. Například maarský kardinál Mindszenty, který se během revolučních událostí v Maarsku v roce 1956 uchýlil na americké velvyslanectví v Budapešti, byl donucen setrvat na ní dlouhých 15 let. Odjet mohl až poté, co došlo k dohodě mezi Vatikánem a Maarskem, poté co se maarská vláda zaručila za jeho bezpečný odchod ze země.⁶³ Během jiné revoluční doby, na konci 80. let, velký počet občanů Německé demokratické republiky fládal o azyl na velvyslanectvích Spolkové republiky Německo v Praze, Budapešti, východním Berlíně, i jiných metropolích

⁶⁰ Sinha, s. 23

⁶¹ Lojek, s. 25

⁶² Sinha, s. 31

⁶³ Last, A., Fifteen years holed up in an embassy (online), 5. 9. 2012, BBC World Service, [cit. 18. 4. 2013], dostupné z <http://www.bbc.co.uk/news/magazine-19470470>

východního bloku.⁶⁴ Zajímavý případ se udál rovněž v Jihoafrické republice v roce 1985, kdy se nizozemský aktivista Klaas de Jonge uchýlil na nizozemské velvyslanectví v Pretorii, kde mu bylo poskytnuto útočiště. Když se ambasáda chtěla přestěhovat do jiných prostor, nebylo mu umožněno z povodního sídla odejít. Musel v něm zůstat ještě dva roky, hlídán nizozemskou vojenskou policií.⁶⁵ V těchto případech bylo spíše než označení diplomatický azyl, použito označení jako úkryt, do něhož bylo poskytnuto útočiště, i jiné označení mající podobný obsah.⁶⁶

V Jižní Americe, jak bude dále v této práci prokázáno, zaznamenal diplomatický azyl zcela odlišný vývoj než v Evropě. Jihoamerické národy začaly svůj zápas o národní svébytnost až na počátku 19. století a praxe diplomatického azylu se tam začala vyvíjet až od tohoto okamžiku. Zcela jistě tato praxe je důsledkem vlivu koloniálních mocností, které zde v minulosti přebývaly. Jenom stříby bychom vstoupili do regionu, kde by praktikování diplomatického azylu bylo tak extenzivní jako právě zde. Praxe Latinské Ameriky byla natolik silná, že postupem času získala až podobu smluvní kodifikace. Poprvé se diplomatický azyl do kal smluvního základu v roce 1889, kdy byla přijata Úmluva o mezinárodním trestním právu. Tato byla následována Havanskou úmluvou o azylu z roku 1928 (viz dále), kterou doplnila Montevidejská úmluva z roku 1933. Vrcholem kodifikace vývoje byla Caracaská úmluva o diplomatickém azylu z 1954. Právě tato úmluva reagovala na rozsudek Mezinárodního soudního dvora, který v roce 1950 dostal příležitost se k institutu diplomatického azylu vyjádřit. Azylový případ mu byl předložen poté, co Kolumbie v roce 1948 udělila panu Haya de la Torre diplomatický azyl na své ambasádě v Limě, když se pan de la Torre neúspěšně pokusil o protivládní puč. Stanovisko MSD bylo značně skeptické, přičemž soud neshledal, že by diplomatický azyl představoval obyčejové mezinárodní právo, a rovněž shledal závažné mezery i v již existující smluvní úpravě. Zejména v otázce posouzení kvalifikace povahy trestných činů, rovněž co se týče povinnosti teritoriálního státu respektovat již udělený azyl.

⁶⁴ Roberts, J., B., *Diplomatic Asylum: An Inappropriate Solution for East Germans Desiring to Move to the West*, 1987, *Temple International and Comparative Law Journal*, 231, 1987, s. 231

⁶⁵ *South Africans Pursue Fugitive Into Embassy*, *The New York Times*, 11. 7. 1985, [cit. 10. 6. 2013], dostupné z <http://www.nytimes.com/1985/07/11/world/south-africans-pursue-fugitive-into-embassy.html>

⁶⁶ Heijer, M. den, *Europe and extra-territorial Asylum*. Doctoral Thesis, Leiden University, Hart Publishing, Portland, Oregon, 2012, s. 111

Pohnuté období 70. a 80. let v Latinské Americe rovněž nebylo skoupé na případy diplomatického azylu. 11. září 1973 byla v Chile za dramatických okolností svržena vláda socialistického prezidenta Salvadora Allendeho. Prezidentovi při ústupu opoušteli zemi, přičemž někteří vyhledali útočiště na zahraničních velvyslanectvích. Jelikož Chile je zemí, která respektuje institut diplomatického azylu, byl takto poskytnutý azyl respektován.⁶⁷

Případy diplomatického azylu můžeme nalézt i v 21. století. Takovým případem je i neúspěšný pokus o státní převrat ve Venezuele v dubnu 2002. Během této události byl na 36 hodin svržený tehdejší prezident Hugo Chávez a do prezidentského paláce byl na tuto krátkou chvíli dosazen tehdejší předseda Venezuelského svazu podnikatel Pedro Carmona. Poté, co se ve veřejném mínění otočilo proti původní armáda stáhla svoji podporu, Carmona byl zatčen a umístěn do domácího vězení. Z domácího vězení unikl a požádal o azyl na kolumbijském velvyslanectví v Caracasu. Diplomatický azyl mu byl skutečně udělen a venezuelská vláda tento akt, navzdory vyhrcované situaci, akceptovala a v důsledku toho umožnila bezpečně opustit zemi.⁶⁸ Na této situaci lze spatřit, jak silné kořeny má diplomatický azyl v Latinské Americe, kdy dokonce i ten nejzávažnější delikt proti státu opravuje uprchlíka získat diplomatický azyl.

4.2 Exteritoriální charakter zastupitelské mise, diplomatické výsady a imunity, funkce diplomatické mise

Do jaké míry je poskytování diplomatického azylu slučitelné s plněním funkce zastupitelské mise? Právním základem v této věci je Vídeňská úmluva o diplomatických stycích z roku 1961.⁶⁹ Funkce diplomatických zástupců stanovuje čl. 3 Vídeňské úmluvy. Z jeho znění lze dovodit dva okruhy úkolů, a to zprostředkování kontaktů mezi státem vysílajícím a státem přijímajícím na straně jedné, a zabezpečování ochrany vlastních příslušníků na území státu přijímajícího na straně druhé.⁷⁰ První okruh je tedy svým charakterem určen k zajištění komunikace obou zúčastněných států v různých záležitostech, od dojednávání detailů mezinárodních smluv, přes notifikace, až po koordinaci postojů v mezinárodních

⁶⁷ Roberts Ivor, *Satow's Diplomatic Practice*, Oxford University press Inc., New York, 2009, s. 110

⁶⁸ Olson A., *Venezuela coup leader leaves the country*, *The Miami Herald*, 29. 5. 2002, [cit. 1. 4. 2013], dostupné z <http://www.latinamericanstudies.org/venezuela/carmona-leaves.htm>

⁶⁹ Vídeňská úmluva o diplomatických stycích, Vídeň, 18. 4. 1961, Vyhláška ministra zahraničí ze dne 10. 6. 1964 o Vídeňské úmluvě o diplomatických stycích č. 157/1964 Sb.

⁷⁰ Čepelka, Č., Šturma, P., *Mezinárodní právo veřejné*, s. 458

záležitostech. V druhém okruhu jsou zahrnuty především případy, kdy se občan obrátí na zastupitelskou misi v případě nesnáze, a v případy, kdy poskytuje jinou ochranu jeho právům. Stejně jsou diplomati též zástupci oprávněni vykonávat v rámci své činnosti i konzulární agendu. Při přijímání a ochraně pronásledovaných zloinců, ať už jsou pronásledováni pro jakýkoli čin, tedy nelze chápat jako naplnění úkolů, pro které jsou diplomatické mise zřizovány. Nic na tom nemění ani fakt, že jejich výčet je pouze demonstrativní a tudíž otevřeně k různým interpretacím. V neprospěch diplomatického azylu mluví také fakt, že zastupitelským misím je rovněž zapovězeno vměšovat se do záležitostí přijímajícího státu (l. 41).

Oprávnění poskytovat diplomatický azyl je také někdy spatřováno i ve zvláštním charakteru diplomatických misí a diplomatického personálu pohlívaných privilegii a imunitou.⁷¹ Pojem výsada lze chápat v pozitivním smyslu, tedy jako jistou výhodu, kterou přijímající stát jiným osobám nepřiznává. Imunitu lze naopak chápat v negativním smyslu, tedy že stát se naopak jistého jednání vůči diplomatovi zdráhá (omítně). Smyslem těchto výsad a imunit však není chránit konkrétní osobu i její prospěch.

Diplomatické výsady a imunity se nyní dovozují ze dvou základních teorií. Teorie reprezentativní, podle které je diplomat zástupcem suverénního státu, a proto by bylo nevhodné jej podléhat zákonům cizího státu. A dále teorie funkční, kde smyslem diplomatických výsad a imunit je zajistit nerušený výkon činnosti diplomata.⁷² Naprostou klíčovou imunitou je nedotknutelnost místností diplomatické mise, která je zakotvena v čl. 22 Vídeňské úmluvy a v čl. 24, který obdobný status nepřiznává i archívum mise. Nedotknutelnost mise znamená, že přijímající stát nemůže za žádných okolností vstoupit do prostor mise, aniž by mu to nebylo dovoleno ze strany vysílajícího státu. Takto konstruovaný systém výsad a imunit zcela jistě nelze považovat jako důvod pro poskytování diplomatického azylu, ovšem zcela jistě brání orgánům přijímajícího státu, aby si pro azylanta došli do prostor zastupitelské mise a navzdory nesouhlasu vedoucího mise jej zadrželi a odvedli. Takové jednání by znamenalo závažné porušení mezinárodního práva, což konstatoval i Mezinárodní soudní dvůr v kauze amerického diplomatického personálu v Teheránu (1979).⁷³

⁷¹ Čepelka, Č., Šturma, P., Mezinárodní právo veřejné, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 461

⁷² Potočný, M., Ondřej, J., Mezinárodní právo veřejné – Zvláštní část. 6. doplněné a rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 200

⁷³ tamtéž, odkazuje na ICJ Reports, 1979

Nefl do–lo k ustálení diplomatického práva v sou asné podob , existovaly i r zné jiné teorie vysv tlující p vod diplomatických výsad a imunit. V souvislosti s diplomatickým azylem se zmi uje zejména tzv. teorie exteritoriality zastupitelské mise. Jejím autorem byl Hugo Grotius, nizozemský právní v dec, jeden ze zakladatel moderního mezinárodního práva. Jedná se o odvážné tvrzení, že diplomatická mise (tedy její prostory) je vy ata z jurisdikce p íjímajícího státu afl do té míry, že v bec není sou ástí jeho státního území. V tomto kontextu je tedy diplomatický azyl možno chápat jako institut identický s teritoriálním azylem, nebo je poskytován uvnit teritoria státu, který jej poskytuje. Tudífl i takový azyl je považován pouze za výkon svrchované státní moci nad vlastním územím. Proti institutu diplomatického azylu ov–em mluví fakt, že tzv. teorie exteritoriality je jifl v dne–ní dob považována za p eflitek. I kdyfl je fakt, že takové p edstavy jsou zejména u laické veřejnosti hluboce zaflité, a dokonce je m fleme ásto zaslechnout i ve sd lovacích prost edcích. Každopádn tvrzení, že prostory velvyslanectví by snad m ly být výsostným územím cizího státu, je t eba chápat maximáln jako jakousi e nickou figuru. V sou asnosti p evládá jifl zmín ná teorie funk ní.⁷⁴ Tudífl argumentace se jifl tímto sm rem ubírat nem fle, i kdyfl p eflívání této teorie by se snad dalo lokáln identifikovat. Práv na tento fakt upozornil soudce Alvarez ve svém disentu, kdyfl existenci právního základu pro diplomatický azyl dovozuje krom jiného také ze skute nosti, že velvyslanectvím v regionu Latinské Ameriky m fle být p iznán exteritoriální status a že taková zásada tam není zcela neznámá.⁷⁵ P evládající funk ní teorie zastupitelské mise v–ak takový p ístup vylu uje.

4.3 Prameny práva upravující diplomatický azyl

Ud lení diplomatického azylu ze strany jednoho státu p edstavuje flagrantní zásah do suverenity jiného státu, který mu na svém území umožnil z ídit a provozovat zastupitelskou misi. Protože státní suverenita je zcela jist významnou hodnotou v rovin mezinárodního práva, je proto namíst takový postup náleflit podloflit ádným právním titulem.

Z obecného mezinárodního práva je známo hned n kolik pramen . Nejstar–ím pramenem jsou oby eje a zvyklosti uplat ované mezi civilizovanými

⁷⁴ Čepelka, Č, Šturma, P., s. 461, Teorie funkční akcentuje, a to v zájmu plnění jejich funkcí, vynětí akreditovaných diplomatů jen z působnosti vnitrostátního formálního (procesního) práva, nikoli však z práva hmotného

⁷⁵ Alvarez, J., Dissenting opinion by Judge Alvarez [online], 1954, [cit. 20. 3. 2013], s. 30, dostupné z <http://www.icj-cij.org/docket/files/7/1849.pdf>

národy od nepaměti. Dále mezinárodní smlouvy, které představují v současnosti zdaleka nejrozšířenější a neprogresivnější zpodobněnou tvorbu norem v oboru mezinárodního práva.

Je třeba před samotným pojednáním o amerických smlouvách dotýkajících se diplomatického azylu je třeba předložit podotknout, že tato tematika není v českém prostředí téměř vůbec zpracovaná. Proto se autor zaměřil zejména na práci s autentickými texty. Vzácným pramenem informací při studiu byl rovněž rozsudek Mezinárodního soudního dvora ve věci diplomatického azylu⁷⁶ a rozsáhlé disenty, které k tomuto případu sepsalo celkem pět soudců zmíněného soudu.

4.3.1 Právní obyčej jako právní základ pro diplomatický azyl

V minulosti sehrával obyčej v mezinárodním právu ve velmi klíčovou roli. Až kolik proces vzniku a pojem právního obyčeje může být předmětem různých diskusí, existuje konsensus alespoň na dvou jeho konstitutivních prvcích. Zaprvé vyžaduje dlouhodobé a konstantní uplatnění jistého pravidla ze strany mezinárodního společenství (*usus longaevus*). Zadruhé musí existovat přesvědčení státních aktérů o právní závaznosti takového jednání (*opinio iuris sive necessitatis*).⁷⁷ Naproti tomu jednání, které je vykonáváno bez v domě závaznosti pro příslušného aktéra, je pouze zvyklostí, a její porušení nemůže konstituovat porušení mezinárodního práva.

Shora zmíněné prvky právního obyčeje lze dovést pouze z rozboru praxe jednotlivých států, jednak konkrétních kroků na mezinárodní scéně, jednak z toho, co vepsaly do svých předpisů, zákonů a prohlášení. Doktrína diplomatického azylu se právě v tomto jeví jako problematická a z hlediska geografického je silně partikulární. V Evropě tato praxe již zanikla, i když je nepochybné, že v minulosti byla dobře etablovaná (viz předchozí kapitoly). Světový kvazi diplomatický azyl zafilloval i Československo, když koncem 80. let zaplavovali východní uprchlíci ambasády Spolkové republiky Německo v Praze a jiných metropolích východního bloku.⁷⁸ Až kolik se takové jednání může fakticky podobat diplomatickému azylu, jen stěží jej tak můžeme označit. Uprchlíci sice vnikli na zastupitelskou misi cizího státu, prohlásili se za politicky pronásledované a posléze byl vzájemným jednáním

⁷⁶ *Asylum case*, s. 266

⁷⁷ Čepelka, Č., Šturma, P., s. 99

⁷⁸ Roberts, B., J., *Diplomatic asylum: An inappropriate solution for East Germans desiring to move to the West*, *Temple International and Comparative Law Journal*, 1985, s. 233

zůstačných stran domluven jejich odchod do zahraničí, ovšem Československo ani žádná jiná země východního bloku tak zcela jistě nečinily proto, že by to vyplývalo z jejich mezinárodních právních závazků, nebo proto, že by se cítily nějak povinovány k takovému jednání. Ze strany vládní moci se takové jednání pouze jevílo jako pohodlné a mohlo přinést politicky relativně nenáročnou řešení tohoto nelichotivého problému. Ostatně takový postup nebyl nikdy v našem právním řádu výslovně normativně upraven. Takže kdyby se stát rozhodl, že diplomatický azyl pro východní Němce uzná, nebyl by nikdo, komu by zákon takovou pravomoc svěřoval. Nic takového v našem azylovém i jiném zákonodárství prostě upraveno nebylo. Rovněž lze pochybovat, zdali v těchto případech azylantům hrozilo bezprostřední nebezpečí, nebo zdali jejich motivy nebyly spíše ekonomické než humanitární. Československá zkušenost tedy neměla posloužit.

V oblastech Afriky a Asie nelze zachytit jakoukoli ustálenou praxi, nebo její uplatnění vyřazuje dlouhodobou existenci svrchované státnosti, zejména africké země tento aspekt postrádají. Většina z nich se stala členy mezinárodního společenství až ve 20. století, poté co se zbavily koloniální nadvlády. Z tradičních asijských zemí je například Japonsko vytrvalým odpůrcem diplomatického azylu. Obdobné stanovisko zastával i Sovětský svaz, jehož politiku v této věci převzaly i ostatní země socialistického bloku.⁷⁹

Na americkém kontinentu je situace daleko pestřejší, ovšem možnosti vytvoření opravdového obyčejového práva je to spíše náhoda. Například Spojené státy představují zemi, která je zcela jistě vytrvalým odpůrcem diplomatického azylu, ovšem sama opakovaně poskytuje útočiště na svých ambasádách různým osobám. V zemích Latinské Ameriky má poskytování diplomatického azylu dlouhou tradici. Byl poskytován i době, kdy ještě neexistovala žádná smluvně založená pravidla, která by jej regulovala. Důvodem, pro které se tak děje, je možné hledat i mimo oblast práva. Pro hlubší pochopení, proč právo v Latinské Americe došlo k etablování diplomatického azylu, zatímco v jiných zemích světa se nerozvinulo vůbec, nebo již zaniklo, se musíme blíže podívat na společenské, geografické i politické realie Latinské Ameriky. Nejenom právo ovlivňuje lidskou společnost, ale rovněž lidská společnost ovlivňuje právo. Nestabilní politická situace a opakující se státní převraty přispívaly k tomu, že si žádná vláda nemohla být jistá tím, jestli zítra to nebude právě

⁷⁹ Riveles, S., Diplomatic Asylum as a Human Right: The Case of the Durban Six, Human Rights Quarterly 11, 1989, s. 157

ona, kdo bude hledat útočiště na kterém zahraničním velvyslanectví.⁸⁰ V jistém slova smyslu se z diplomatického azylu stal velmi praktický nástroj, jak zmírnit tyto negativní dopady nepředvídatelné společenské situace. K ustavení diplomatického azylu mohly zejména přispět i složitě geografické podmínky. V mnoha případech je cestování mezi zeměmi v regionu téměř nemožné, nebo mezi nimi prakticky neexistuje žádné silniční ani železniční spojení. Stejně tak musíme vzít v úvahu geografickou rozlohu jihoamerických zemí a rovněž fakt, že u mnoha zemí se společenský, kulturní a ekonomický život soustřeďuje do hlavního města. Tedy v případě vyhořelé situace se hlavní město může ve vroucím kotli plný poty a násilí. V podmínkách Latinské Ameriky je úkryt na zahraničním velvyslanectví často jediné rychle dostupné řešení. Taková situace je jen stěží představitelná v evropských zemích, kde je osídlení rovnoměrně rozloženo, hranice jsou otevřené a jsou snadno dosažitelné. Tyto argumenty jsou však svojí povahou spíše mimoprávní.

Zcela jistě nepostačí jenom citovat dlouhý seznam případů diplomatického azylu v regionu, nebo tyto nemůžeme odhalit, zdali v konkrétním případě existovalo vnitřní přesvědčení, že takové jednání právní závazky státu vyžadují, nebo jestli takové jednání má jiný motiv, třeba politický pragmatismus. Praxe diplomatického azylu není jednotná a ani kodifikační pokusy, a kdyby byly zcela jistě nejprogressivnější, nevněsly do problému více světla. Spíše naopak. Závazky stát byly navrhovány a přijímány v rozmezí mnoha desetiletí a nakonec jejich ratifikací byla schopna dokončit jenom hrstka zemí. Na druhou stranu, není nutné vysvětlovat, že mezinárodní smlouvy často jenom kodifikují pravidlo, které v obyčejové rovině již existuje. Stejně tak soudce Read ve svém disentu zmínil, že preambule Havanské úmluvy z roku 1928, jak později uvidíme, je uvedena slovy *šcht jíce upraviti pravidla, kterými se státy mají řídit při udělování azylu*.⁸¹ Autoři smlouvy tedy pracují s azylem jako s existujícím principem. Mezinárodní soudní dvůr ve svém rozhodnutí poukázal na skutečnost, že rozdílná a nejednotná praxe je jedním z důvodů, pro které nemůže institutu diplomatického azylu přiznat statut závazného institutu mezinárodního práva.⁸² Otázka existence diplomatického azylu, jakožto obyčejového práva v regionu Latinské Ameriky, tedy není vzhledem na zmíněné argumenty jednoznačná. Můžeme se opírat o autoritativní rozhodnutí MSD, ovšem ani

⁸⁰ Livingstone, s. 9

⁸¹ Read, J., Dissenting opinion, s. 318

⁸² Asylum case, s. 277

to nevzniklo jako důsledek širokého konsenzu. Právě naopak, a přitom soudci tohoto soudu v něm zaujali odlišná stanoviska, ve kterých zastávají názor, že právo obyčejné je tím nejuniversalnějším právním základem pro poskytování diplomatického azylu v Latinské Americe.⁸³

4.3.2 Mezinárodní smlouvy jako právní základ pro diplomatický azyl

Mezinárodní smlouva představuje nejprogressivnější prostředek pro vytváření mezinárodních závazků států. Ve 20. století začal velmi progresivní rozvoj mezinárodního práva, který kromě jiného přinesl jeho kodifikaci na vyšších úrovních. Částečně to mělo být způsobeno zintenzivněním mezinárodních vztahů v poválečném období a rovněž snahou jednotlivých státních aktérů zachytit rozsah svých závazků co nejprecizněji a vyhnout se tak nechtěnému překvapení v podobě závazku pocházejícího z právního obyčejku, nad jehož konstituováním nemají kontrolu. Jisté zásluhy rovněž patří i Komisi OSN pro mezinárodní právo.⁸⁴

Je nutné konstatovat, že kodifikační snahy ohledně diplomatického azylu se koncentrují do oblasti Latinské Ameriky. V jiných regionech zřejmě nebyla vytvořena dostatečná poptávka po takovém typu právní regulace. Diplomatický azyl byl pouze krátce předmětem diskuze na půdě OSN.⁸⁵ Dostal se do agendy jak Valného shromáždění, tak i Komise pro mezinárodní právo. Iniciátorem této diskuze byl zástupce El Salvadoru. Po bezvýsledné diskuzi byla agenda odložena na neurčito a do dnešních dnů nebyla znovu projednána. V 70. letech Mezinárodní právnická asociace (International Law Association) vypracovala Návrh úmluvy o diplomatickém azylu, který vycházel z jihoamerických zkušeností. Ovšem ani tato snaha nevedla k vytvoření závazného dokumentu.⁸⁶ V souvislosti s OSN lze zmínit, že azylová problematika se dostala na jednání i meziválečné Společnosti národů během španělské občanské války. Ovšem žádný zásadní dokument k této věci nebyl přijat.⁸⁷

⁸³ soudci Alvarez, Azevedo, Caicedo Castilla, Badawi Pasha a Read se po úvaze přiklánějí k závěru, že v Latinské Americe je diplomatický azyl konstituován na obyčejovém základu

⁸⁴ David, V. a kol., s. 122

⁸⁵ General Assembly Resolution 1400 (XIV) on the Codification of the Principles and Rules of International Law Relating to the Right of Asylum, [Agenda Item 6], Document A/CN.4/128, March 4, 1960

⁸⁶ Heijer, M. den, s. 109

⁸⁷ Morgenstern, F., Extra-territorial asylum, 25 British Yearbook of International Law, p. 236, 1948, s. 237

Snahy o kodifikaci azylu je možno v Latinské Americe vysledovat do pozdního 19. století. První mnohostrannou úmluvou zabývající se azylem byla Smlouva o mezinárodním trestním právu (Montevideo, 1889).⁸⁸ Další úmluva, která sice okrajov, ale přeci jenom nakousla azylovou problematiku, byla Caracaská (Bolívanská) úmluva o extradici⁸⁹ z roku 1911. Tato úmluva pouze stanovila, že smluvní strany *uznávají institut azylu v souladu s principy mezinárodního práva.*⁹⁰ Posléze následovalo několik úmluv, a to Úmluva o azylu (Havana, 1928)⁹⁰, Úmluva o politickém azylu (Montevideo, 1933)⁹¹ a posléze další Úmluva o politickém azylu a uprchlictví (Montevideo, 1939)⁹². Tyto úmluvy nepředstavují výrazný úspěch, což se dosahených výsledků a pokroku na poli kodifikace diplomatického azylu týká, nebo je ratifikoval jenom omezený počet států. Jejich význam je spatřován spíše v tom, že otevřely cestu k přesnější a vícenásobné Úmluvě o diplomatickém azylu (Caracas, 1954)⁹³, přijaté společně s Úmluvou o teritoriálním azylu (Caracas, 1954)⁹⁴. Nedostatečný počet signatářských států, které posléze podepsané smlouvy ratifikovaly, je jedním z důvodů, proč ani tento pramen práva diplomatického azylu neprobíhá vnějším pozorovatelem nikterak přesvědčivě. Potíže rovněž probíhá jejich zastaralostí, která pochází vesměs z první poloviny 20. století.

4.3.2.1 Úmluva o mezinárodním trestním právu z roku 1889 a její novela

Tato úmluva byla podepsána 23. ledna 1889 v Montevideu na 1. jihoamerickém kongresu o mezinárodním právu soukromém.⁹⁵ Ratifikaci této Úmluvy nakonec dokončily Argentina, Bolívie, Paraguay, Peru a Uruguay.⁹⁶ Smlouva obsahuje pouze okrajovou zmínku o diplomatickém azylu. Konkrétně v čl. 17 stanovuje, že *azyl bude respektován u osob stíhaných z politických*

⁸⁸ Zanotti, I., *Extradition in Multilateral Treaties and Conventions*, 2006, Martinus Nijhoff Publishers, s. 98

⁸⁹ tamtéž, s. 105

⁹⁰ *Convention on Asylum*, 20. 2. 1928, Havana, OAS Official records, OEA(Ser. X), Treaty series No. 34, účinná od 21. 5. 1929, příloha č. 1

⁹¹ *Convention on Political Asylum*, 26. 12. 1933, Montevideo, OAS Treaty series No. 34, účinná od 28. 3. 1935, příloha č. 2

⁹² Zanotti, s. 8, odkazuje na OAS Treaty series, No. 34, s. 66

⁹³ *Convention on Diplomatic Asylum*, 28. 3. 1954, Caracas, UN Treaty series 03/20/89 No. 24377, účinná od 29. 12. 1954, příloha č. 4

⁹⁴ *Convention on Territorial asylum*, 28. 3. 1954, Caracas, UN treaty series 03/20/89 No. 24378, účinná od 29. 12. 1954, příloha č. 3

⁹⁵ Sinha, s. 239

⁹⁶ Zanotti, s. 7

d vod ō. Osoby pronásledované pro jiné iny byly z ochrany vyjmuty a musí být na pofádání odevzdány teritoriálnímu státu. V p ípad , fe se osoba stíhaná z politických d vod uchýlí na velvyslanectví nebo také na palubu vále né lodi ve vodách jiného státu, musí být o této události informována vláda tohoto státu. Ta m fe pofladovat, aby azylant opustil její území, a na oplátku velvyslanec má právo dofladovat se, aby azylantovi bylo umofln no bezpe n opustit zemi. 4. srpna 1939 se do Montevidea se-el 2. jihoamerický kongres o mezinárodním právu soukromém, který revidoval Úmluvu z roku 1889. Úmluva o politickém azylu a uprchlictví jasn stanovila, fe šur ení okolností, které umofl ují poskytnout azyl, spo ívají na stát , který o poskytnutí azylu rozhoduje.ō Tato skute nost nebyla z p vodní Úmluvy z ejmá. Ratifikaci této úmluvy zavr-ily pouze Paraguay a Uruguay. Signatá i bez ukon ené ratifikace jsou Argentina, Bolívie, Chile a Peru.⁹⁷

Práv nízký počet signatá (první úmluva p t, druhá jenom dva) zna n oslabuje jejich význam. Nicmén zp sob, jakým se pokou-ejí e-it danou problematiku, se zásadn neodli-uje od pozd j-í právní úpravy.

4.3.2.2 Havanská úmluva z roku 1928 a Montevidejská úmluva z roku 1933

Vznik a ratifikace

Úmluva o azylu (Havanská Úmluva) byla podepsána dne 20. února 1928 na 6. mezinárodní konferenci amerických stát v Havan . Úmluvu ratifikovaly Brazílie, Kolumbie, Kostarika, Kuba, Dominikánská republika, Ekvádor, El Salvador, Guatemala, Haiti, Honduras, Mexiko, Nikaragua, Panama, Paraguay, Peru a Uruguay. Úmluvu podepsaly, ov-em ratifikaci nedokon ily Argentina, Bolívie, Chile, Venezuela a Spojené státy, které navíc u inily výhradu jifl k samotnému konceptu azylu.⁹⁸ P í pohledu na seznam zemí, které Havanskou úmluvu ratifikovaly, zji- ujeme, fe se jedná o relativn úsp -ný kodifika ní pokus. Jedná se o první úmluvu v jihoamerickém prost edí, která upravuje výhradn azylovou problematiku. Na Havanskou úmluvu navazuje Úmluva o politickém azylu (Montevidejská úmluva), která byla podepsána dne 26. prosince 1933 v uruguayském Montevideu na 7. mezinárodní konferenci amerických stát . Úmluvu ratifikovaly stejné zem jako Havanskou úmluvu s výjimkou Uruguaye, která ji sice podepsala, ov-em ratifikaci

⁹⁷ Zanotti, s. 8

⁹⁸ viz příloha č. 2

nedokončila. Kuriózní je, že Chile, a i když nedokončila ratifikaci Havanské úmluvy, podepsala a úspěšně ratifikovala Úmluvu montevidejskou. Montevidejská úmluva je novelou Havanské úmluvy, přičemž se usilovalo o odstranění některých nedostatků, které se objevily při aplikaci Havanské úmluvy.⁹⁹

Úprava diplomatického azylu

Havanská úmluva již poskytuje více pravidel, než tomu bylo v případě předchozích úmluv. Rovněž se došlo k rozsáhlému autoritativnímu výkladu ze strany MSD, neboť jako taková byla jediným právním základem pro rozhodnutí soudu v azylovém případě.¹⁰⁰ Důvodem, pro které byla tato Úmluva přijata, jsou různé. Vzhledem k tomu, že její preambule obsahuje záměr autor upravit, či napravit pravidla (to fix the rules) je zřejmé, že i v prostoru Latinské Ameriky se diplomatický azyl stal předmětem zneužívání. I zde spolu, jak je formulována, se lze domnívat, že autor chtěl na zavedenou praxi uvalit spíše restriktivní omezení. Například v textu jsou používány negativní formulace: *Štáty nemají být povinny poskytovat ledažbyť* atd.

Pokud chceme analyzovat diplomatický azyl, musíme si položit několik zásadních otázek:

1. Na jakých místech může být diplomatický azyl poskytován?
2. Jaké osoby mohou požívat diplomatický azyl?
3. Kdo je oprávněn kvalifikovat povahu činu, pro který je azylant pronásledován?
4. Je možné udělit diplomatický azyl kdykoli, nebo jenom ve výjimečné situaci?
5. Je teritoriální stát povinen poskytnout součinnost v té podobě, že azylantovi umožní bezpečně opustit zemi?

Úspěšná kodifikace diplomatického azylu by na tyto otázky měla poskytnout odpovědi.

⁹⁹ znění preambule: „Vlády zastoupené ... chtějíce dokončit Úmluvu o politickém azylu, definovat znění Úmluvy podepsané v Havaně, jmenujeme tyto zástupce ... aby schválili následující znění:...”

¹⁰⁰ Asylum case, s. 282

Havanská úmluva rozlišuje jako přípustná místa pro udělení azylu velvyslanectví, válečné lodě, vojenské základny nebo vojenská letadla.¹⁰¹ Na této definici nic nezmění ani pozdější Montevidejská úmluva.

Havanská úmluva rozlišuje zloince dožadující se azylu na obyčejné a politické.¹⁰² Azyl podle této úmluvy je přípustný pouze pro zloince politické, nebo obyčejné zloince nebo dezertéry z ozbrojených sil je zastupitelský úřad povinen na výzvu orgánů teritoriálního státu vydat. Azyl pro zloince politické naproti tomu bude respektován. Až do přijetí Montevidejské úmluvy nebyly tyto dvě kategorie nikterak popsány. Až tato Úmluva jasně stanovila, že za šobý zloince zloince lze považovat ty, kteří mohou být souzeni a odsouzeni před národními soudy. Jistým vodítkem může být také čl. 3 Montevidejské úmluvy, podle kterého má azyl humanitární charakter. Z toho vyplývá, že pod jeho ochranu se mohou uchýlit zejména lidé, kterým hrozí závažná újma na jejich právech i zdraví. Některé trestné činy jsou však z kategorie politických čín zcela vyloučeny. Například v předchozích kapitolách zmíněná Úmluva OSN o zabránění a trestání zločinu genocidia z roku 1948, vylučuje zločin genocidia z kategorie politických trestných čín.¹⁰³ V moderní době bychom mohli z kategorie politických trestných čín vyloučit i terorismus, apartheid, případně jiné trestné činy ohrožující lidská práva a svobody. U některých trestných čín nemusí být jejich charakter na první pohled zcela zřejmý. Například vražda může být za jistých okolností považována za politický trestný čin. Její posouzení bude záviset na okolnostech, za kterých byla spáchána, a jaký cíl byl primárně sledován. Kategorie politických trestných čín tedy není a nemůže být uzavřená, posouzení zda-li sem konkrétní trestný čin spadá, se provede ad hoc pro každý případ.

Další významnou otázku představuje, kdo je oprávněn s konečnou platností posoudit povahu činu, pro který je osoba stíhána. Až-li Havanská úmluva poměrně široce definuje náležitosti pro udělení diplomatického azylu, tento definovaný element postrádá. Úmluva možná předpokládá, že v této otázce nebudou mezi státy panovat neshody nebo že teritoriální stát se bez dalšího podíjí takové kvalifikaci, jakou může předložit stát, který diplomatický azyl udělí.¹⁰⁴ Takový závěr je zcela jistě naivní a bez jasného pravidla uvedeného v Úmluvě tuto otázku nelze vyřešit. Také MSD

¹⁰¹ čl. 1, odst. 1, Úmluva o azylu z roku 1928

¹⁰² čl. 1, odst. 1, tamtéž

¹⁰³ čl. VII, Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidia, 8. 12. 1948, Valné shromáždění OSN, New York, Vyhláška ministra zahraničních věcí ze dne 28. dubna 1955, č. 32/1955 Sb.

¹⁰⁴ Judge Badawi Pasha, Dissenting opinion, s. 306

v azylovém případě odmítl tvrzení Kolumbie, že taková povinnost je smlouvou implikována.¹⁰⁵ Ovšem takový postoj se setkal s nesouhlasem ze strany odborné veřejnosti, zejména ve španělsky mluvících zemích.¹⁰⁶ Zde právníci naopak argumentovali tím, že pokud pravomoc státu, který uděluje azyl, nebude bez dalšího implikována, nebude možné vůbec diplomatický azyl realizovat. Nebo teritoriální stát by mohl jakýkoli trestný čin označit za obyčejný, a tím diplomatický azyl zmařit. Výkladové problémy způsobil rovněž čl. 2 odst. 1 Havanské úmluvy, který stanovil, že *š azylí bude respektován do takové míry, v jaké jej umožňují zvyklosti, smlouvy a zákony státu, který poskytuje azyl.*¹⁰⁷ Tato ustanovení nemohou být uplatněna v teritoriálnímu státu. Takový výklad by znamenal, že cizí normy, se kterými daný stát nikdy nevyslovil souhlas, mohou být proti němu aplikovány. Stanovisko MSD je takové, že *š toto ustanovení musí být vnímáno jako limitace rozsahu, v jakém je poskytnutý azyl respektován. Toto ustanovení říká toliko, že stát nebude udělovat azyl ve věci míře, než dovolují jeho zvyklosti, smlouvy a zákony, a teritoriální stát bude udělovat azyl v tomto rozsahu akceptovat. Z tohoto ustanovení nelze dovodit nic ohledně kvalifikace.*¹⁰⁷

Problematika kvalifikace úzce souvisí s postavením jednostranných právních aktů v mezinárodním právu, které jenom zřídka kdy představují právní závazek. Právní doktrína je v názoru na ně rovněž rozpolcená. Stálý dvorní mezinárodní spravedlnosti se ve svém rozsudku ve věci právního statusu Grónska z roku 1933 přiklonil k názoru, že jednostranné prohlášení ministra zahraničí Norska, které učinil ve prospěch Dánska, bylo právně závazné. Obdobný postoj zaujal MSD i ve věci jaderných pokusů v Tichomoří, kdy za právně závazné označil prohlášení Francie, že zastaví atomové pokusy v atmosféře v Pacifiku.¹⁰⁸ Z uvedených příkladů vidíme, že v těchto případech dotčený stát vytvořil závazek pro sebe a dal tím výhodu jinému státu, zatímco v našem případě by jednostranné jednání státu mělo vytvořit právní závazek k třetímu státu. Takový stav lze jen stěží akceptovat. Do věci vnesla více světla až Montevidejská úmluva, která jasně stanovila, že *š posouzení povahy politického činu je na státě, který poskytuje azyl.*¹⁰⁹ Ani v tomto případě však není

¹⁰⁵ Asylum case, s. 281

¹⁰⁶ Liévano, G., Derecho Internacional Público, Bogotá, Editorial Temis SA, 1998 s. 522, rovněž Azevedo, dissenting opinion, s. 297

¹⁰⁷ Asylum case, s. 276

¹⁰⁸ Čepelka, Č., Šturma, P., s. 169

¹⁰⁹ čl. 2, Úmluva o politickém azylu (Montevidejská úmluva, 1933)

výslovně určení, že teritoriální stát je takovou kvalifikací vázán, ani že kvalifikace takto učiněná je konečná.

Havanská úmluva rovněž zavádí požadavek urgentnosti, a to tak, že azyl bude řádateli poskytnut pouze na nezbytnou dobu (time strictly indispensable), která je potřebná k zajištění jeho bezpečí.¹¹⁰ Pojem urgentnost je nutné vnímat z pohledu okolností, za kterých je možné o poskytnutí diplomatického azylu vůbec uvažovat. Ve svém rozsudku MSD stanovil, že *šV principu i azyl nemůže bránit výkonu spravedlnosti.*¹¹¹ Není sporu o tom, že Havanská úmluva použitím pojmu urgentní případ nebo nás nevyhnutelně nezamýšlela ochraňovat zločince před žádným výkonem spravedlnosti. Stejně tak nelze dovozovat, že když je osoba stíhána z politických důvodů, je toto samo o sobě důvodem pro udělení azylu, nebo ani v tomto případě nemusí být splněna podmínka urgentnosti. Je nutné, aby každá skutečnost přistoupila další skutečnost, třebaže výkon spravedlnosti bude nahrazen politicky motivovanou svévolí. Takové podmínky nastávají zpravidla ve vyhrocených situacích, jako jsou povstání, násilné demonstrace a revoluce. Za jiných okolností, kdy orgány teritoriálního státu plní své funkce, není důvod, aby se řádatelé obraceli na zastupitelské úřady cizích států. Montevidejská úmluva se pak o potřebu urgentnosti nezmiňuje.

Havanská úmluva vytvořila poměrně netypickou situaci ohledně povinnosti teritoriálního státu umožnit azylantovi bezpečný odchod ze země. Čl. 2 odst. 4 stanovuje: *šVláda státu může požadovat, aby uprchlík opustil teritorium státu v nejkratší možné době. Diplomati země, která azyl udělila, může na oplátku požadovat záruky, co se týče nedotknutelnosti jeho osoby, nevyhnutelné pro odchod uprchlíka ze země.*¹¹²

A коли se zdá, že tato otázka je navázána na problém kvalifikace úniku, není tomu zcela tak. Toto ustanovení lze posoudit zcela samostatně. Sukcesivní formulace naznačuje, že uvedený řádek slouží práv teritoriálnímu státu, který má právo požadovat, aby azylant, když ufl se jednou odhodlal ukrýt pod ochranu cizí moci, aby dokončil a území státu zcela opustil. Afl poté, co teritoriální stát toto svoje oprávnění vykoná, má stát, který udělil azyl, právo požadovat bezpečnostní záruky pro azylanta. Takovýto lingvistický výklad se jeví jako jediný možný a ve stejném duchu

¹¹⁰ čl. 2 odst. 2 Úmluva o azylu z roku 1928

¹¹¹ Asylum case, s. 284

jej vyložit i MSD.¹¹² MSD rovněž poukázal na skutečnost, kdy diplomat, který udělil azyl, okamžitě požádal o bezpečnostní záruky (safe conduct), ovšem takové jednání není právně závazné, a je pouze důsledkem souhlasných stanovisek obou účastnických stran. Tedy, třeba velvyslanectví má přirozený zájem na tom, aby azylant urychleně opustil jeho prostory, stejně tak místní vláda chce urychlit odchod svého politického oponenta.

Jak je vidět z dosavadního výkladu, Havanská úmluva ve znění Montevidejské úmluvy nedokázala uspokojivě vyřešit všechny významné právní otázky, které se dotýkají diplomatického azylu. Je to škoda, protože v budoucnosti se jí nikdy nevytvořil tak široký mezinárodní konsenzus ohledně právní úpravy.¹¹³ Rovněž pan Haya de la Torre, který se nechtěl stát předmětem právní úpravy MSD, z ní nedokázal profitovat. Všechny návrhy Kolumbie, která jejího právníka na svém velvyslanectví v Limě, byly zamítnuty. Havanská úmluva (Peru v té době ještě neratifikovalo Montevidejskou úmluvu) nezakládala pro Peru povinnost respektovat kvalifikaci inu, tak jak ji provedla Kolumbie, a stejně tak Peru nebylo povinno umožnit azylantovi bezpečný odchod ze země.

4.3.2.3 Caracaská úmluva z roku 1954

Rozsudek MSD v azylovém případě vyvolal vlnu nevole, jednak mezi zeměmi Latinské Ameriky a rovněž mezi právními vědci v nepřímé souvislosti smluvícím svět. Jakmile v roce 1950 MSD vyhlásil rozsudek, započaly diskuze jak zajistit přetrvání diplomatického azylu ve světle těchto nových skutečností. Nové zkušenosti rovněž přinesla občanská válka ve Španělsku, kde se velký počet uprchlíků uchýlil právě na velvyslanectví mnoha jihoamerických zemí. Návrh nové úmluvy byl připraven v Právní komisi Meziamerického výboru právních vědců a posléze projednán na jeho zasedání v Buenos Aires v roce 1953.¹¹⁴ Na Meziamerickém summitu v Caracasu v roce 1954 byl návrh Úmluvy o diplomatickém azylu schválen přítomnými delegáty společně s Úmluvou o teritoriálním azylu. Signatářem těchto úmluv se stalo celkem dvacet jihoamerických zemí, posléze byly ratifikovány jedenácti.¹¹⁵

¹¹² Asylum case, s. 279

¹¹³ Havanskou úmluvu ratifikovalo 16 zemí, kdežto Caracaskou úmluvu jenom 11

¹¹⁴ Liévano, G., s. 521

¹¹⁵ viz příloha č. 5

Okolnosti, za kterých byla Úmluva přijata, výrazně ovlivnily její obsah. Je evidentní, že smluvní strany se snažily odstranit všechny nejasnosti, které v předložených úmluvách shledal MSD. Prakticky všechny otázky, které byly v minulosti sporné, si musely být složit dovozovány z jiných zdrojů, jsou nyní všechny jednoznačné. Zajímavostí je, že Úmluva vůbec poprvé v rámci psaného práva používá pojem diplomatický azyl. Všechny předložené setrvaly u pojmu azyl politický, čímž celou problematiku úplně spíše nepřehlednou.

Úmluva zachovává rozsah míst, na kterých je možné poskytovat diplomatický azyl. I nadále se jedná zastupitelské mise, válečné lodě, vojenské základny a letadla. Úmluva však přináší bližší definici pojmu zastupitelské mise (legation). Podle jejího znění se tím myslí *šjakákoli stála diplomatická mise, residence vedoucího mise a prostory poskytnuté pro azylanty, poté co bude překročena kapacita stávajících budov*.¹¹⁶ Pod takto širokou definicí je možné zahrnout prakticky jakékoli prostory určené pro výkon funkcí mise, včetně provizorního rozšíření za předpokladu, že by zájem o azyl byl opravdu veliký. Za jistých okolností bychom pak do této kategorie mohli zařadit rovněž konzulární azyl. Takový extenzivní výklad by se ovšem mohl setkat s nesouhlasem některých zemí, které azyl na konzulátech přímo zakazují (viz kap. 5). Za jistých okolností bychom pak do této kategorie mohli zařadit rovněž zvláštní mise zřízené podle Úmluvy o zvláštních misích z roku 1969, které mají zpravidla dočasný charakter a jsou určeny k řešení konkrétních záležitostí.¹¹⁷

Okruh osob, kterým je možné poskytovat diplomatický azyl, zůstává i po přijetí Caracaské úmluvy téměř beze změny. Azyl i nadále není poskytován osobám, které jsou stíhány pro nepolitické trestné činy a nově zavádí možnost odmítnout rovněž ty, kteří již byli odsouzeni, ovšem zatím nenastoupili výkon trestu, pokud byli předtím odsouzeni žádným soudem. Úmluva poprvé zavádí možnost ukončit diplomatický azyl i jiným způsobem než tak, že osoba bude dopravena do ciziny nebo, že bude z velvyslanectví vykázána jako osoba, které je nepřipustné udělit azyl, a to tak, že bude vydána do rukou teritoriálního státu poté, co od ní je přijata záruka, že ji v budoucnu nebude trestat za politicky motivované trestné činy, které spáchala do svého útoku na zastupitelskou misi cizího státu.¹¹⁸

Otázka kdo je oprávněn s konečnou platností kvalifikovat povahu činu, pro který je azylant pronásledován, stejně tak povahu motivů, které za tím stojí, je

¹¹⁶ čl. I odst. 2, Úmluva o diplomatickém azylu

¹¹⁷ Zbořil, F., Československá a česká zahraniční politika, Praha, Nakladatelství Leges s.r.o., 2010, s. 23

¹¹⁸ čl. III, Úmluva o diplomatickém azylu

rovnání vyvíjená vyvířejícím způsobem. Podle čl. 4 Úmluvy toto právo náleží státu, který azyl poskytl. Diskuze, kterou nad touto problematikou vedl MSD, je tím pádem uzavřena. Ačkoli je zřejmé, že znění tohoto článku bylo do Caracaské úmluvy přeneseno z Montevidejské úmluvy z roku 1933. Tuto úmluvu ovšem MSD ze zmíněných důvodů nebral v úvahu při posuzování azylového případu.

Požadavek urgentnosti zůstává i nadále základním kamenem diplomatického azylu. Podobně je tomu i v případě posouzení pohnutek, které stojí za pronásledováním. I v tomto případě je stát, který poskytl azyl, oprávněn posoudit míru vážnosti případu (degree of urgency). Na rozdíl od předchozích úmluv se nyní dookola přetrvává vymezení pojmu urgentnost, kdy za urgentní případy budou považovány ty, kde osoba bude pronásledována skupinou lidí, i rozvášněným davem, nad kterým státní orgány ztratily kontrolu, i je-li pronásledována tímto státními orgány, případně je bezprostředně ohrožena její svoboda a život.

Co se týče povinnosti teritoriálního státu poskytnout součinnost při zajištění bezpečného odchodu azylanta ze země, zachovává Caracaská úmluva stejnou linii jako v případě jiných aspektů diplomatického azylu. I v tomto případě dává státu, který udělil diplomatický azyl, právo požadovat bezpečný odchod pro azylanta.¹¹⁹ Úmluva tedy upouští od zvláštní konstrukce, kterou zachovávaly předchozí úmluvy. V nich mohlo právo požadovat bezpečný odchod jakýsi sukcesivní charakter a mohlo nastoupit až poté, co teritoriální stát požádal o odchod azylanta. Takové znění dávalo výhodu spíše do rukou teritoriálního státu, a ten díky ní mohl výkon azylového práva účinně zmařit tím, že by o odchod azylanta nepožádal. Je tedy logické, že Caracaská úmluva od tohoto konceptu upustila.

¹¹⁹ čl. XII, Úmluva o diplomatickém azylu

5 Konzulární azyl

Poskytování azylu na konzulátech se jeví minimálně stejně problematické jako jeho poskytování na velvyslanectvích. Jako v případě diplomatického azylu musíme zkoumat splnění předpokladů, které umožňují vznik diplomatického azylu, a určit, zdali i zde mohou mít obdobné důsledky. Zejména musíme zkoumat, do jaké míry požívají konzuláty imunity podobné těm, které náleží diplomatickým misím, případně zdali existuje mezinárodní právní úprava pro poskytování takového azylu. Ani v jednom případě nelze dojít k uspokojivým závěrům.

Právním základem pro konzulární právo je Vídeňská úmluva o konzulárních stycích z roku 1963 (VÚKS).¹²⁰ Konzuláty nepožívají tak široké výsady a imunity jako zastupitelské mise na úrovni velvyslanectví, nebo ani jejich funkce nejsou tak významné a tedy politicky exponované. Zpravidla tyto úřady vykonávají svou činnost pouze ve vymezeném obvodu, přičemž náplň jejich práce je především správní agenda, tedy poskytování pomoci a ochrana práv občanů země, kterou reprezentují.¹²¹ U konzulátů není zaveden princip nedotknutelnosti prostor mise tak široce, jak je tomu v případě velvyslanectví. Zcela jistě neexistuje v případě prostor konzulátů (čl. 31) a residence konzula, ovšem jistá míra imunity je přiznávána konzulárním archivům.¹²² Imunitu mají pouze prostory určené výlučně k plnění pracovních úkolů. Stejně tak konzulární úředníci jsou vyatí z trestní a civilní jurisdikce pouze při plnění konzulárních funkcí. A pokud nemůžeme v rovině obecného mezinárodního práva nalézt princip, na základě kterého bychom nedotknutelnost konzulátů mohli dovodit, nelze vyloučit, že takový status bude založen smluvně, a to buď smlouvami bilaterálními, nebo i multilaterálními přijatými v jistém regionu. V Latinské Americe lze takové případy nalézt. Nám jistě známá 6. mezinárodní konference amerických států v Havaně v roce 1928 přinesla kromě Úmluvy o politickém azylu rovněž Úmluvu o konzulárních zástupcích, která ve svém článku 18 uvádí: *„Residence konzulů, místa používaná pro konzulární úřady a archivy jsou nedotknutelné a za žádných okolností do nich místní úřady nesmí vstoupit bez povolení konzulárního zástupce.“* Smlouvu podepsalo 20 amerických

¹²⁰ Vídeňská úmluva o konzulárních stycích, 24. 4. 1963, Vídeň, VYHLÁŠKA ministra zahraničních věcí o Vídeňské úmluvě o konzulárních stycích ze dne 12. února 1969, č. 32/1969 Sb.

¹²¹ Čepelka, Č., Šturma, P., s. 473

¹²² Ronning, C. N., *Diplomatic Asylum. Legal Norms and Political Reality in Latin America*, Hague, Martinus Nijhoff, 1965, s. 125, odkazuje na Hackwortha a Oppenheima, kteří konzulárním archivům přiznávají nedotknutelnost ovšem Oppenheim s jistými výhradami

stát, později ratifikaci dokončilo celkem 13 států.¹²³ Naproti tomu čl. 1 Úmluvy o konzulech podepsané na Bolívarském kongresu v Caracasu v roce 1911 přiznal nedotknutelnost pouze archivům a vstup do ostatních prostor nevyločil, pokud místní úřady budou postupovat v souladu se zákonem.¹²⁴ Jak je patrné z těchto skutečností, neexistuje žádná ucelená praxe ohledně povahy konzulárních úřadů.

Rovněž absentuje ucelená smluvní úprava konzulárního azylu. A to jak ve smyslu jeho připuštění, tak i jeho negace. Vídeňská úmluva o konzulárních stycích neobsahuje žádné ustanovení o možnosti poskytovat azyl na konzulátech. Během Vídeňské konference, která projednávala návrh konzulární úmluvy, vznikl návrh, aby konzuláty byly výslovně vyloučeny z možnosti poskytovat politický azyl. Návrh byl zamítnut, zejména s odvoláním na dva významné důvody. Především nebylo považováno za vhodné, aby VÚKS vyloučovala něco, co bylo v té době předmětem zkoumání na půdě Komise OSN pro mezinárodní právo podle rozhodnutí Valného shromáždění OSN.¹²⁵ Dále vzhledem k tomu, že Vídeňská úmluva o diplomatických stycích takové ustanovení neobsahuje, otevřela by se tím a contrario možnost tento stav vykládat způsobem, že velvyslanectví je vhodným místem pro poskytování azylu, na což samozřejmě nebyl konsenzus.¹²⁶ Ve výsledné podobě Vídeňské úmluvy není o azylu zmínka.

Autoři VÚKS (podobně jako v případě Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích) dali přednost demonstrativnímu výtu funkcí konzulárního úřadu (čl. 5). Přijaté definice otevřela cestu bilaterální úpravě, která může mezi jednotlivými státy rozsah funkcí modifikovat.¹²⁷ Ostatně bez právního základu v podobě smlouvy, obyčejně alespoň zvyklosti se státy spíše zdráhají poskytovat azyl na svých konzulátech. Není výjimkou, že někdy smluvní ujednání dokonce vyloučují použití konzulátů jako azylového místa.¹²⁸ Stejně tak můžeme nalézt případy, kdy stát přímo zakazuje svým konzulům v zahraničí, aby udělovali azyl na svém konzulátu.¹²⁹

¹²³ Convention on Consular agents, Havana, 20. 2. 1928, OAS Treaty series No. 34, A-24, dostupné z <http://www.oas.org/Juridico/english/signs/a-24.html>

¹²⁴ Ronning, s. 126

¹²⁵ General Assembly Resolution 1400 (XIV) on the Codification of the Principles and Rules of International Law Relating to the Right of Asylum, [Agenda Item 6], Document A/CN.4/128, March 4, 1960

¹²⁶ Lee, L., T., Quigley, J., Consular Law and Practice, Oxford, Oxford University Press, 1. vydání, 2008, s. 364

¹²⁷ čl. 5, Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích, Konzulární funkce záleží...v provádění jiných funkcí..., které nejsou zakázány zákony a předpisy přijímajícího státu..., anebo které jsou uvedeny v mezinárodních dohodách platných mezi vysílajícím a přijímajícím státem.

¹²⁸ Sinha, s. 264, krom jiného jako příklad uvádí Americko-Britskou konzulární úmluvu z roku 1951,

Není však možné opomenout případy, kdy se azylanti skutečně uchýlili na konzulární úřady. Navzdory nedostatku němu právnímu základu byl konzulární azyl v prostředí Latinské Ameriky respektován.¹³⁰ Rovněž lze nalézt i případy mimo Latinskou Ameriku. Během občanské války ve Třanlsku byl azyl poskytnut na peruánském konzulátu v Madridu.¹³¹ Ze současnosti lze vzpomenout případ z Jihoafrické republiky, který v 80. letech, v době uplatnění apartheidu, přitáhl pozornost světové veřejnosti. Tento případ započal 21. srpna 1984 v předvečer celonárodních voleb, kdy policie pozatýkala po celé zemi stovky lidí. Zaměřila se především na lídry politické opozice. Sedm zadržovaných, kteří byli zadržáni v Durbanu, bylo později neočekávaně propuštěno na svobodu poté, co Nejvyšší soud shledal nedostatek důvodů pro jejich vazbu. 13. září 1984 se pět z nich objevilo na britském konzulátu v Durbanu, kde požádali o útočiště. Ostatní dva se podařilo ukrývat mimo konzulát až do 17. září. Posléze se jeden z nich rovněž dostavil na konzulát a přidal se ke svým kolegům.¹³² Vězeňství (stali se známými jako šdurbanská šestka) bylo umožněno zůstat na konzulátu a příslibem, že nebudou nuceni konzulát opustit, ovšem Londýn jasně řekl, že nebude v jejich prospěch jakkoli intervenovat. Poté, co byli uprchlíci konfrontováni s neochotou britské diplomacie, obrátili se nepřímo na velvyslanectví Francie, Nizozemí, Spolkové republiky Německo a Spojených států. Věchny tyto země jejich žádost odmítly. Zjevně beznadějná situace vedla k tomu, že azylanti se postupně vzdali. Nejprve se vzdali první tři, o tři týdny později zbytek, což vyústilo v jejich okamžité zatčení a obvinění z velezrady, terorismu a podpory zakázaných hnutí. Trvalo téměř dva roky, než byli zproštěni obžaloby ve všech obviněních.¹³³ Na uvedeném případě

kteřá v článku 8(5) stanovuje, že „žádný konzulární úřad...nebude použit pro poskytování azylu uprchlíkům před spravedlností (fugitives from justice). Pokud konzulární úředník odmítne uprchlíka vydat, poté, co o to bude úřady požádán, můžou tyto úřady, podle odstavce 4 tohoto článku, vstoupit na konzulární úřad a uprchlíka zajistit.“

Ronning, s. 128, rovněž uvádí několik případů takových bilaterálních úmluv v Latinské Americe v časové periodě přibližně sta let. Cituje smlouvu mezi Ekvádorem a Novou Granadou (1858), Novou Granadou a USA (1840), Kolumbií a Nizozemím (1881), Venezuelou a El Salvadorem (1883), Kubou a Spojenými státy (1926), Hondurasem a USA (1927)

¹²⁹ Lee, s. 363, pozn. pod čarou, argentinské zákony zakazují konzulům poskytovat azyl, a to na základě toho, že oni sami jsou podřízeni místní civilní a trestní jurisdikci. Argentinští konzulové jsou tedy povinni vydat zájemce o azyl na argentinských konzulátech do rukou místních úřadů.

¹³⁰ Ronning, s. 131, uvádí několik příkladů, kdy jenom na konzulátech Spojených států byl v období let 1843 – 1919 poskytnut azyl nejméně jedenáctkrát.

¹³¹ tamtéž, s. 132

¹³² Riveles, S., *Diplomatic Asylum as a Human Right: The Case of the Durban Six*, *Human Rights Quarterly* 11, 1989, s. 139n

¹³³ Riveles, s. 141

je zřejmé, že se jednalo spíše o poskytnutí humanitárního útočiště lidem, kterým hrozilo bezprostřední nebezpečí, než o poskytnutí regulárního azylu. Britská diplomacie ve vyhrocených okamžicích ukryla skupinu osob, a tímto umožnila pokračovat i v prostorách svého konzulátu, ovšem odmítla udělat cokoli navíc, zejména nebyla ochotna asistovat jim při opuštění země.

Velmi výmluvným je i případ rodinných příbuzných generála Diema, jihovietnamského diktátora, kteří se po jeho zavraždění v roce 1963 uchýlili na americký konzulát ve městě Hué. Zde jim nebyl poskytnut ani azyl, dokonce ani dočasné útočiště a byli obratem odevzdáni vládní moci. Posléze byli popraveni na gilotině. Americký velvyslanec v této souvislosti uvedl, že v případě, že by se dotčení uchýlili na velvyslanectví v Saigonu, byl by ochoten poskytnout jim útočiště, ale protože se uchýlili na konzulát, který nemá naprosto žádné právo poskytovat azyl, nelze jim jakkoli pomoci.¹³⁴

Lze shrnout, že praxe konzulárního azylu je značně nekonzistentní. Neexistence obecných pravidel a naopak existence celé řady bilaterálních smluv neumožňuje dovození jednoznačného závěru ohledně jeho existence i uplatnění. Zcela jisté jsou země, které konzulát jako hypotetické azylové místo připouštějí, a naopak existují země, které jej vyloučí. Ve vztahu k diplomatickému azylu lze dovést, že pokud jistá země nechce připustit, aby na velvyslanectvích v její metropoli byl udělován diplomatický azyl, nebude to zcela jisté připouštět ani v případě konzulárních úad. Naopak v případě zemí majících liberálnější přístup nemusí být konzulát a velvyslanectví vůbec rozlišovány. Ovšem takový přístup je velmi zídávý.

¹³⁴ Lee, s. 364

6 Námo ní azyl

Pojem námo ní azyl je poufíván k ozna ení azylu ud leného na plavidlech v teritoriálních vodách jiných stát . Pozici tohoto typu azylu v mezinárodním právu m feme zkoumat jednak na plavidlech ve ejných a také na plavidlech soukromých.¹³⁵ Mezinárodn právní doktrína kodifikována jednak v Úmluv o volném mo í z roku 1958 a téf v Úmluv o mo ském právu z roku 1982, d lí ve ejná plavidla na n kolik typ . Ve ejné plavidlo, n kdy ozna ováno jako státní plavidlo, p edstavuje p edev-ím vále ná lo . Stejné postavení jako vále né lod mají státní lod poufívané pouze k neobchodní státní služb (pob efní stráfl, policie apod.). Jedná se o lod , které skute n vykonávají funkce státu. Druhou skupinu tvo í státní lod poufívané k obchodním ú el m, jim narove jsou pak postaveny soukromé lod obchodní. Výjimky z výlu né jurisdikce státu vlajky se týkají pouze obchodních lodí a lodí státních poufíváných pro obchodní ú ely.¹³⁶

6.1 Azyl na plavidlech ve ejných

Fakt, f e vále ná lo p edstavuje politickou a vojenskou moc suveréna, vede ke spekulacím, zdali takové plavidlo m f e být poufíto pro poskytnutí azylu uprchlíkovi. V minulosti, podobn jako u zastupitelských misí, existovaly úvahy o exterritorialit t chto plavidel v tom smyslu, f e p edstavují jakési plovoucí území státu, pod jehofl vlajkou se plaví.¹³⁷ Tyto úvahy mohl podporovat i fakt, f e zejména v novov ku mocná námo ní flotila, a tím dominance na mo í, byla sou ástí vojenské doktríny kafdé velmoci. Odevzdání stíhaného uprchlíka orgán m teritoriálního státu bylo n kdy vnímáno jako extradice ze státního území jiného státu do státu druhého. Sou asná právní v da v-ak tyto záv ry odmítá a p íklání se k teorii funk ní. Plavidlo je vy ato z jurisdikce teritoriálního státu pouze v mí e nutné k zaji-t ní jeho funkcí. Vyn tí z místní jurisdikce není vnímáno jako absolutní, ale je limitováno pouze k pln ní funkcí takového plavidla, a z tohoto úhlu pohledu je nutné vnímat i oprávn nost azylu v t chto p ípadech. V oblasti námo ního azylu lze dovodit záv r, f e se jedná o kontroverzní institut, podobn jak je tomu v p ípad poskytování diplomatického azylu na zastupitelských misích. Obdobn jako u diplomatické nedotknutelnosti m f e výkon výlu né jurisdikce ochránit azylanta p ed tím, aby

¹³⁵ Sinha, s. 267

¹³⁶ Ondřej, J., Právní režimy mezinárodních prostorů, Plzeň, Aleš Čeněk s.r.o., 2004, s. 49-51

¹³⁷ tamtéž, s. 47

se ho zmocnily orgány teritoriálního státu, ovšem nelze tímto způsobem položit právní základ pro udělení námořního azylu. Zcela jistě tuto praxi nelze odvodit existencí právního obyčej. Pokud tedy má dojít k jeho aplikování, lze tak učinit pouze na smluvním základě. Příkladem takových smluv mohou být jihoamerické smlouvy upravující azylovou problematiku. Válečnou loď jako místo pro poskytnutí azylu připouští Montevidejská úmluva z 1889, Havanská úmluva o politickém azylu z roku 1928, Montevidejská úmluva o politickém azylu z roku 1933, Montevidejská úmluva o azylu z roku 1939, rovněž Caracaská úmluva o diplomatickém azylu z roku 1954. Kapitán plavidla se pak dostává do podobného postavení jako vedoucí diplomatické mise. Úmluvy výslovně vyloučí pouze poskytování azylu na lodích, pokud jsou právě opravovány v lodnicích. Vzácným, ovšem prominentním případem, je útěk argentinského prezidenta Juana Peróna, po svržení jeho vlády v roce 1955. Bývalý prezident se uchýlil na paraguayskou válečnou loď, kde mu byl udělen azyl. Krátce poté argentinská vláda výslovně takový azyl uznala.¹³⁸

6.2 Azyl na plavidlech soukromých

Plavidla vlastněná soukromou osobou, která se zpravidla používají na obchodní účely, dále státní loď používané pro obchodní účely nemohou sloužit jako útočiště pro uprchlíky. Takové lodě nepoužívají exempci z místní jurisdikce v takovém rozsahu, pokud vůbec, jako lodě veřejné (jsou vyaty z výlučné jurisdikce státu vlajky). Mohou pouze upravit svůj vnitřní řád, a to způsobem, který nebude v konfliktu s právem přijímajícího státu, a nebudou ohrožovat provoz pístitavu.¹³⁹ Je běžné, že taková loď je po svém zakotvení podrobována celním a bezpečnostním prohlídkám, při kterých není vyloučeno, že budou členové posádky nebo náklad zadrženi. Poskytování azylu na obchodních lodích není nikterak kontroverzním tématem, nebo mezinárodním společenstvím uznáváno není a ani jej není možné vysledovat v praxi jednotlivých států. V dnešní době je spíše patřná snaha států vzájemně kooperovat při potírání zločinnosti na volném moři, zejména v boji proti pirátství. Není ovšem vyloučeno, že mezi těmi zeměmi bude právo na poskytování azylu upraveno vzájemnými smlouvami.¹⁴⁰

¹³⁸ Ronning, s. 87, je zajímavé, že Argentina nedokončila ratifikaci ani jedné úmluvy. To naznačuje, že praxe diplomatického azylu v Jižní Americe má do značné míry mimoprávní charakter.

¹³⁹ Ondřej, J., Právní režimy mezinárodních prostorů, s. 51

¹⁴⁰ Sinha, s. 28, všimá si Smlouvy o míru a přátelství mezi středoamerickými republikami z 20. 12. 1911, která rozšířila azyl i na obchodní lodě

7 Spojené státy a diplomatický azyl

Vztah Spojených stát k institutu diplomatického azylu zasluhuje samostatné zamyšlení. Spojené státy patří do kategorie zemí majících k institutu diplomatického azylu rezervovaný postoj.¹⁴¹ Jak již bylo řečeno několikrát, diplomatický azyl není všeobecně akceptovaným a ustáleným institutem mezinárodního práva, restriktivní přístup Spojených stát je tudíž možno dát do kontrastu s liberální politikou Latinské Ameriky. Velvyslanectví Spojených stát jsou v tomto případě ve zvláštním postavení, nebo v případě všeobecného uznání diplomatického azylu by to byly právní otázky, které by se ocitly ve svízelné situaci a musely by být nejvíce po tužkách vlády o udělení azylu. Tyto praktické a právní důvody nejspíše vedou Spojené státy k jejich odmítavému postoji. K tomu všemu by přijetí azylanta mohlo vést k napětí a neshodám ve vztazích s teritoriálním státem, ze kterého azylant usiluje o útěk. Neblahé zkušenosti z Teheránu během islámské revoluce v roce 1979, kde, ať už s podporou vlády nebo bez ní, rozrušený dav nedbal pravidel mezinárodního práva a porušil nedotknutelnost diplomatické mise, jenom utvrzují Spojené státy v tomto postoji.¹⁴²

Odmítavý postoj Spojených stát, zejména v jižní Americe, byl zachycen v řadě instrukcí, obřadních i jiných nót, které obdrželi diplomati a pracovníci na zastupitelských misích v regionu a kterými se měli řídit při vyřizování žádostí o azyl.¹⁴³ V těchto dokumentech Ministerstvo zahraničí USA odmítá, že by Spojené státy uznávaly koncept diplomatického azylu, i když ve většině případů bere na v úvahu, že taková praxe je v Latinské Americe silně etablována. Od zavedené politické linie se ovšem v některých případech odchýlili velvyslanci umístění na amerických ambasádách v regionu. V roce 1875 velvyslanec na Haiti zdůraznil, *že osoby, které vyhledávají azyl pod americkou vlajkou, jsou na území a pod ochranou Spojených stát.* V roce 1892 velvyslanec USA v Chile tvrdil, *že sídlo této mise je považováno za integrální součást Spojených stát a bez povolení její vlády nemůže vláda podniknout žádné kroky vůči osobám, které se nacházejí mimo její jurisdikci.* Takové postoje ovšem záhy odmítlo Ministerstvo zahraničí.

¹⁴¹ Rossitto, M., A., *Diplomatic Asylum in the United States and Latin America: A comparative analysis*, 13 *Brooklyn Journal of International Law*, 1987, s. 111

¹⁴² *The Iranian hostage crisis*, [cit. 1. 2. 2013], *American Experience*, dostupné z <http://www.pbs.org/wgbh/americanexperience/features/general-article/carter-hostage-crisis/>

¹⁴³ Ronning, s. 98, zachycuje nejméně 26 takových nót v průběhu let 1851 až 1931

Princip exterritoriality byl americkou diplomacií dokonce výslovně odmítnut v roce 1930 v oběhování pro jihoamerické ambasády.¹⁴⁴

Skeptický přístup v rámci diplomatickému azylu se rovněž promítl do postoje Spojených států v rámci smlouvám, které se pokoušely o jeho kodifikaci. Svůj zamítavý přístup jednoznačně vyjádřily jak na Havanské a Montevidejské konferenci, tak i na konferenci v Caracasu. Spojené státy se účastnily Mezinárodní konference v Havaně v roce 1928, kde se staly signatářem Úmluvy o politickém azylu, jejíž ratifikaci posléze nedokončily. I když text úmluvy připijaly, učinily výhradu v rámci koncepci azylu, kterou neuznávají jako součást mezinárodního práva.¹⁴⁵ V případě Úmluvy o politickém azylu přijaté na konferenci v Montevideu se Spojené státy, nejenom že nestaly smluvní stranou, ale dokonce k úmluvě, u které nebyly smluvní stranou, připojily deklaraci: *„Protože Spojené státy neuznávají ani neschvalují doktrínu diplomatického azylu jako součást mezinárodního práva, delegace Spojených států amerických odmítá podepsat tuto Úmluvu o politickém azylu.“*¹⁴⁶

Obdobný výsledek přinesla i Konference v Caracasu v roce 1954. Spojené státy se nestaly smluvní stranou Úmluvy o diplomatickém azylu a v tomto případě ani nečinily podobnou výhradu či deklaraci jako v minulosti. Celou věc tedy přehledně shrnul sám. Za zmínku ovšem stojí fakt, že Správa delegátů z konference poukazuje na to, že Spojené státy v jistých případech diplomatický azyl udělují.¹⁴⁷

Stejně jako tyto diplomaté, i laická veřejnost si povědomí, že její pokusy o získání azylu na americkém velvyslanectví nemusí být zcela marné. Opakované žádosti o udělení azylu tedy vedly americkou diplomacii k vypracování různých pokynů a instrukcí, které mají za úkol instruovat americké diplomaty a pracovníky velvyslanectvích za řízení v zámoří v případech, kdy jsou konfrontováni s osobou žádající o azyl v takovýchto zařízeních. V roce 1938 byla vydána Instrukce pro diplomatické pracovníky, která vylučuje, aby byla azylová ochrana poskytována osobám, které nepředstavují personál velvyslanectví. Zároveň se ovšem odvolává na možnost udělit azyl v těchto zemích, kde je taková praxe obvykle zavedena, ovšem takový krok nevytváří žádný závazek pro Spojené státy. Mezi další dokumenty tohoto druhu patří například Nařízení o zahraniční službě z července 1939, které jako jediný přípustný důvod pro poskytnutí útočiště uvádí humanitární důvody a zcela přehlídá, zdali je

¹⁴⁴ Ronning, C., s. 100

¹⁴⁵ výhrady učiněné státy k Úmluvě jsou součástí přílohy č. 3 k této práci

¹⁴⁶ Ronning, C., s. 123

¹⁴⁷ tamtéž, s. 123

v daném regionu zavedena praxe diplomatického azylu nebo ne.¹⁴⁸ V novelizovaném znění nařízení z roku 1946 je zdůrazněno, že jako důvod pro poskytnutí útočiště na velvyslanectví může sloužit pouze násilí proti osobě, a to jenom po dobu, po kterou trvá hrozba násilí. Rovněž nelze poskytnout ochranu osobám, které jsou na útočiště před žádným výkonem spravedlnosti. Obdobné omezení se objevilo také v Manuálu pro zahraniční službu z roku 1952.¹⁴⁹

V pozdějších dobách došlo k vydání dalšího dokumentu, který zesílil postoj Spojených států vůči diplomatickému azylu. V roce 1972 vydalo Ministerstvo zahraničí USA Instrukce pro nakládání se žádostmi o azyl od cizích státních příslušníků.¹⁵⁰ Spojené státy i v tomto případě setrvávají na politice neposkytování azylu na svých zastupitelských misích a podobných zařízeních. V souladu se zavedenou praxí jsou rovněž ustanovení o udělení dočasného útočiště (granting temporary refuge). Tak jako v minulosti je umožněno, aby personál velvyslanectví i konzulátu poskytl na přechodnou dobu nezbytnou péči a ochranu, a to z vlastní iniciativy. I v tomto případě je oprávněnost takového postupu ospravedlnována humanitárními důvody, zejména jsou zde vyzdvíženy okolnosti ohrožující život a bezpečí osoby, například nebezpečí lynčování.¹⁵¹ Co se týče možnosti ukončení poskytnutého útočiště, to je převážně vázáno na objektivní poměny příčin, pro které bylo uděleno, zejména zlepšení bezpečnostní situace, i záruky ze strany orgánu teritoriálního státu. Personál ambasády tedy nemůže zcela svévolně rozhodovat o azylantovi, kterému již jednou byl azyl udělen, ledaže by takové jednání bylo nařízeno z Ministerstva zahraničí.¹⁵²

Případ Kardinála Mindszentyho

Tento případ zapadá do kategorie případů, v kterých Spojené státy slevily ze své politiky neposkytování diplomatického azylu kvůli výjimečné situaci. V listopadu 1956 sovětská armáda podnikla invazi do Maarska. V souvislosti s touto událostí se na americkou ambasádu v Budapešti uchýlil maarský kardinál Jozsef Mindszenty, který čelil nebezpečí zatčení ze strany státních orgánů, i dokonce mohl být ohrožen na život. Vyhlášený odpore komunistického režimu

¹⁴⁸ Ronning, s. 108, Foreign Service Regulations of the United States of July 1939

¹⁴⁹ tamtéž, s. 109, Foreign Service Manual of 1952

¹⁵⁰ General Policy for Dealing with Requests for Asylum by Foreign Nationals, Department of State, Washington, D.C., January 4, 1972, Department of State Bulletin 1972, 125, s. 124

¹⁵¹ tamtéž, s. 126

¹⁵² tamtéž, s. 126

strávil ve vězení osm let, jen krátce před svým útokem na americké velvyslanectví byl osvobozen revolučními silami.¹⁵³ V dobovém tisku reflexivně vyhodnotil vtrhnutí na velvyslanectví a zabití kardinála. Ve vyhrocené situaci poskytlo americké velvyslanectví kardinálovi útočiště z humanitárních důvodů. V době, kdy Spojené státy přijaly Mindszentyho, netušily, že jeho pobyt se protáhne na dlouhých 15 let. Tento akt se podle očekávání nesetkal s pochopením ze strany maarských a sovětských představitelů a zcela jistě to na dlouhou dobu ovlivnilo vzájemné vztahy. Po letech bezvýsledného jednání nastal zlom až v roce 1971, kdy došlo ke zlepšení vztahů mezi Vatikánem a maarskou vládou. Za asistence Spojených států byla vyjednána dohoda, podle které měl kardinál opustit zemi a odjet do Itálie. Stalo se tak 28. září 1971.¹⁵⁴ A mohli se mu také zdát, že udělením azylu v tomto případě Spojené státy opustily zavedenou politiku, ve skutečnosti je v souladu s dlouhodobě uplatňovanou politikou poskytování útočiště osobám, které nelze bezprostředně nebezpečí tak, jak jsme ji mohli vidět i v regionu Latinské Ameriky. Z tohoto případu je možné dovodit, že Spojené státy jsou v nich kterých případech ochotny přistoupit na řešení, které je v podstatných náležitostech totožné s diplomatickým azylem, za předpokladu, že toto jednání tak nebude výslovně označeno, a tedy Spojené státy neriskují, že pro sebe do budoucna založí nějaký právní závazek.

Případ Chen Guangchenga

Případ čínské disidenta Chen Guangchenga (2012) zkomplikoval diplomatické vztahy Spojených států a Číny. Chen, který trpí zrakovým postižením, je velmi známý jako aktivista v oblasti lidských práv. Kritiku zaměřuje především na případy nucených sterilizací a potratů v rámci čínské politiky jednoho dítěte, za což byl v nedávné době odsouzen k trestu domácího vězení.¹⁵⁵ V dubnu 2012 z domácího vězení uprchnul a po několika dnech skrývání se uchýlil na americké velvyslanectví v Pekingu. Po několika denních intenzivních diplomatických jednáních mezi oběma zeměmi došlo k uzavření dohody, podle které měl být Chen

¹⁵³ Last, A., Fifteen Years Holed up in an Embassy (online), 5. 9. 2012, BBC World Service, [cit. 18. 4. 2013], dostupné z <http://www.bbc.co.uk/news/magazine-19470470>

¹⁵⁴ tamtéž

¹⁵⁵ Eimer, D., Dissident Chen Guangcheng Chased by Undercover Chinese Agents as He Fled to US Embassy (online), 28. 4. 2012, The Telegraph, [cit. 21. 4. 2013], dostupné z <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/china/9233815/Dissident-Chen-Guangcheng-chased-by-undercover-Chinese-agents-as-he-fled-to-US-Embassy.html>

p evzen do nemocnice, odkud bude po poskytnutí nutné pé e p evzen do m sta Tianjin, kde mu bude umofln no studovat na tamní právnické fakult . Poté, co Chen projevil nespokojenost s tímto výsledkem, byla vyjednána dal-í dohoda, a to jifl za ú asti ministryn zahrani í USA, která v té dob nav-tívila Peking. ínské ú ady akceptovaly, fle Chen odcestuje do zahrani í na studijní pobyt. Podle o ekávání mu Spojené státy ud lily pot ebná víza a University of New York mu zaslala pozvánku k zápisu do studia.¹⁵⁶ 19. kv tna 2012 Chen skute n opustil ínu a odcestoval do Spojených stát .¹⁵⁷ Jednalo se v tomto p ípad o diplomatický azyl? Daly by se najít argumenty pro toto tvrzení i proti n mu. Chen se uchýlil p ed údajným pronásledováním do prostor ambasády. Zde mu byla ze strany Spojených stát poskytnuta ochrana a posléze mohl ze zem odejít. Na druhou stranu je z ejmé, fle ani jedna strana nem la v úmyslu vylofit toto jednání jako poskytnutí diplomatického azylu. Navíc celá v c prob hla po dohod obou zemí, kdefto diplomatický azyl tak, jak je praktikován v Latinské Americe, vyfladuje, aby ud lení azylu a posouzení charakteru pronásledování posoudil stát, který ochranu ud luje a naopak teritoriální stát je povinen toto rozhodnutí strp t. K tomuto v-ak nedo-lo.

Shrnutí

Lze shrnout, fle Spojené státy dlouhodob zastávají pozici, podle které diplomatický azyl neexistuje jako závazné pravidlo v mezinárodním právu. Nicmén p ípou-t jí, fle za jistých okolností se ambasáda m fle prom nit v místo úto i-t , existují-li pro to váfné d vody. P i tom se odvolávají zejména na zavedenou praxi mezi státy, ve 20. století se pak odvolávají zejména na humanitární d vody. Úto i-t na velvyslanectví m fle být poskytnuto pouze v p ípadech urgentních, kdyfl je v sázce flivot lov ka, a to jenom na nezbytn dlouhou dobu. Americká diplomacie si vyhrazuje plnou diskreci p i posuzování kafdé fládosti, a ud lení diplomatického azylu nelze p íslíbit p edem, zejména je-t p ed spácháním skutku, pro který azylant ze zem prchá. Stejn tak nelze p íjmout uprchlíky p ed ádným výkonem spravedlnosti. Postup v takových p ípadech normativn upravují interní dokumenty Ministerstva zahrani í. Ministerstvo se snaflí takto udržet poskytování ochrany

¹⁵⁶ Press statement. Chen Guangcheng, US Department of state, 4. 5. 2012, [cit. 21. 4. 2013], Washington, DC, dostupné z <http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2012/05/189290.htm>

¹⁵⁷ Fujita, A., Chen Guangcheng: Chinese Dissident Arrives US (online), 19. 5. 2012, ABC World News, [cit. 21. 4. 2013], dostupné z <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/china/9233815/Dissident-Chen-Guangcheng-chased-by-undercover-Chinese-agents-as-he-fled-to-US-Embassy.html>

na svých zastupitelských misích v jistých mezích, tak aby se tato praxe neúm rn
neroz-i ovala, a aby nedo-lo k zpochybn ní amerického postoje k diplomatickému
azylu obecn .

8 Diplomatický azyl dnes, p ípad Juliana Assange

P ípad Juliana Assange prokazuje, že ani v dnešní době není diplomatický azyl mrtvým pojmem. Julian Assange je považován za zakladatele neziskové organizace WikiLeaks, která se zabývá publikováním utajovaných informací ze zdrojů, které zůstávají blíže nespecifikované. WikiLeaks na sebe upoutala pozornost světové veřejnosti v dubnu 2010, když skrze svůj internetový portál¹⁵⁸ zveřejnila záznam leteckého útoku amerických ozbrojených sil v Bagdádu, který se odehrál 12. června 2007, při kterém mohli zahynout nevinní civilisté a dva novináři agentury Reuters.¹⁵⁹ Podruhé, v červenci téhož roku, zveřejnila kompilaci tisíc dokumentů vztahujících se k válce v Afghánistánu pod názvem Afghánský válečný deník.¹⁶⁰ V říjnu 2010 pak publikovala sérii dokumentů pod názvem Irácké válečné záznamy¹⁶¹, a od dubna 2011 postupně zveřejňovala dokumenty týkající se provozu detenčního tábora na vojenské základně v Guantánamu na Kubě.¹⁶² Důležitá diplomatické depeše z amerických velvyslanectví po celém světě byly postupně zveřejňovány od února 2010.¹⁶³ Po těchto událostech Assange upadl v nemilost americké vlády.

Jeho trestní stíhání započalo v červenci 2010, když byl Scotland Yardem vzat do vazby na základě též soudního rozkazu, kde byl podezříván ze spáchání trestného činu znásilnění. Neprodleně po jeho zatčení začal proces extradice do Švédska.¹⁶⁴ Po zdoluhavých právních bitvách byl v prosinci 2010 propuštěn z vazby na kauci.¹⁶⁵ Poté, co v létě 2012 extradiční řízení dospělo k závěru, a vznikla

¹⁵⁸ www.wikileaks.org

¹⁵⁹ WikiLeaks reveals Video Showing US Air Crew Shooting Down Iraqi Civilians (online), 5. 4. 2010, The Guardian, [cit. 20. 3. 2013], dostupné z <http://www.guardian.co.uk/world/2010/apr/05/wikileaks-us-army-iraq-attack>

¹⁶⁰ Afghanistan War Logs: WikiLeaks Releasing Over 90,000 Documents in „Afgan War Diary“ (online), 25. 7. 2010, [cit. 4. 6. 2013], The Huffington Post, dostupné z http://www.huffingtonpost.com/2010/07/25/afghanistan-war-logs-wikileaks_n_658660.html

¹⁶¹ WikiLeaks: Iraq War Logs Reveal Truth about Conflict (online), 23. 10. 2012, BBC News, [cit. 4. 6. 2013], dostupné z <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-11612731>

¹⁶² Hope, Ch., WikiLeaks: Guantanamo Bay Terrorist Secrets Revealed, (online), 25. 4. 2011, The Telegraph, [cit. 4. 6. 2013], dostupné z <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/wikileaks/8471907/Wikileaks-Guantanamo-Bay-terrorist-secrets-revealed.html>

¹⁶³ Leigh, D., US Embassy Cables Leak Sparks Global Diplomatic Crisis (online), 28. 11. 2010, [cit. 4. 6. 2013], The Guardian, dostupné z <http://www.guardian.co.uk/world/2010/nov/28/us-embassy-cable-leak-diplomacy-crisis>

¹⁶⁴ Vinograd, C., Satter, R., Julian Assange Arrested: WikiLeaks Founder Taken Into Custody in London on Swedish Warrant (online), 10. 7. 2012, The Huffington Post, [cit. 3. 6. 2013], dostupné z http://www.huffingtonpost.com/2010/12/07/julian-assange-arrested-w_n_792956.html

¹⁶⁵ Free Man: WikiLeaks' Assange Released on Bail (online), 16. 12. 2010, [cit. 4. 6. 2013], dostupné z http://www.cbsnews.com/2100-202_162-7156501.html

reálná hrozba, že Assange bude skutečně do Švédska vydán, požádal o útočiště a politický azyl na ekvádorském velvyslanectví v Londýně, kde mu byl posléze udělen diplomatický azyl.¹⁶⁶

Reakce Velké Británie

Postoj Velké Británie byl podle očekávání odmítavý. Ministr zahraničí Spojeného království tento krok ekvádorské strany odsoudil, a Velká Británie se dohladovala Assangeova okamžitého vydání. Zároveň bylo prohláveno, že Velká Británie diplomatický azyl neuznává a že jeho udělení v ani tomto konkrétním případě neuzná.¹⁶⁷ Ministr prohlásil: *„Neumožíme panu Assangeovi opustit území Spojeného Království, protože žádný nárok neexistuje žádný právní základ. Spojené Království neuznává institut diplomatického azylu. Tento koncept není ani zdaleka všeobecně uznávaným, a Spojené Království není stranou žádné takové smlouvy, která by jej zavazovala respektovat udělení diplomatického azylu na kterou z ambasád na jejím území. Dokonce i v zemích, kde takový závazek existuje, nesmí být tento institut zneužíván na útek před žádným výkonem spravedlnosti. A toto je přesně ten případ.“*¹⁶⁸

Z uvedeného je zřejmé, že Ministerstvo zahraničí svoji prvotní reakci zaměřilo zcela správně do oblasti mezinárodního práva, a to tím, že popřelo jakýkoli právní základ pro udělení diplomatického azylu pro Assange, zejména pak pro svou povinnost uznat a podílet se takovému kroku ekvádorské strany. V této souvislosti nelze argumentaci vyvíjet jakoukoli nesprávností či překrucování faktů. Spojené Království není smluvní stranou jakékoli úmluvy upravující diplomatický azyl. Žádná taková úmluva v evropském prostředí neexistuje. Tím spíše pak není smluvní stranou na které ze zmíněných jihoamerických úmluv o diplomatickém azylu. Jak již v této práci bylo naznačeno, diplomatický azyl není součástí mezinárodního práva jako *ius cogens*, a tedy právní závazek pro jeho akceptaci zde skutečně absentuje.

Další argumentace Velké Británie je však problematická. Velká Británie pohrozila, že podle svého vnitrostátního práva může narušit nedotknutelnost

¹⁶⁶ Adetunji, J., Julian Assange granted asylum by Ecuador – as it happened (online), 16. 8. 2012, [cit. 4. 6. 2013], The Guardian, dostupné z

<http://www.guardian.co.uk/media/2012/aug/16/julian-assange-ecuador-embassy-asylum-live>

¹⁶⁷ Foreign minister statement on Ecuadorian government's decision to offer political asylum to Julian Assange, Announcement, Foreign and Commonwealth Office (online), 16. 8. 2012, [cit. 4. 6. 2013], dostupné z <https://www.gov.uk/government/news/foreign-secretary-statement-on-ecuadorian-government-s-decision-to-offer-political-asylum-to-julian-assange>

¹⁶⁸ tamtéž

ekvádorského velvyslanectví, vstoupit do něj a hledaného Assange zatknout. Jako právní základ pro takové jednání uvádí Zákon o diplomatických a konzulárních prostorách z roku 1987 (Diplomatic and Consular Premises Act of 1987).¹⁶⁹ Použitelnost takového zákona je mnohými zpochybňována, nebo byl svého času přijat jako právní norma ke zcela jinému účelu. V roce 1984 zafíl Londýn tragédií, kdyfl b hem pouli ní demonstrace byla výstřelem z oken libyjského velvyslanectví usmrcena p íslu–nice londýnské policie.¹⁷⁰ Incident vedl k áste nému p ehodnocení britského postoje k problematice nedotknutelnosti diplomatických misí a k p íjetí zmín ného zákona. Zákon zavádí zvlá–tní oprávn ní ministra zahrani í Jejého Velí enstva ud lit a p edev–ím odejmout povolení í souhlas s umístn ním diplomatické nebo konzulární mise. Z ízení diplomatické mise bez jeho souhlasu není mofné a z britské strany nebude respektováno. Afl potud by zákon z ejm vyhovoval mezinárodním normám a pravidl m, tak jak je akceptuje mezinárodní spole enství, nebo í podle t chto norem je z ízení diplomatické mise mofné pouze na základ vzájemné dohody a prvotní souhlasu ministra je mofné vnímat jako sou ást tohoto procesu. Problém ov–em nastává afl v p ípad , kdyfl státní moc dosp je k záv ru, fle povolení k umístn ní mise je nutné odejmout. Jak bylo nazna eno v p edcházející kapitole, nedotknutelnost diplomatické mise pat í mezi základní a v–obecn akceptované principy mezinárodního práva¹⁷¹, ze kterých se Velká Británie jenom t flko m fle vyvázat, a ufl její vnitrostátní právo stanovuje cokoli. Proces a d vody odn tí oprávn ní ministrem jsou v zákon vymezeny v § 1 odst. 3 afl 5. Británie nadále nebude uznávat za prostory diplomatické mise ty prostory, které stát fakticky nevyuflívá, nebo p estal vyuflívát jako prostory diplomatické mise, nebo je nevyuflívá výhradn k takovým ú el m, a ministr rozhodne, fle stahuje sv j souhlas s umístn ním mise do p edm tných prostor. Odstavce 4 a 5 p edstavují jakési vodítka pro rozhodování ministra a rovn fl limitaci ministerské diskrece. Ministr m fle souhlas odejmout jen v p ípadech, kdy vzniklá situace ohrofluje ve ejný po ádek, v p ípadech, kdy je v sázce národní bezpe nost, nebo v p ípadech, kdy v územním plánování dojde ke zm n vyuflití ú elu pozemku a stavby na n m musejí být asanovány. Je d leflité zmínit, fle zákon zavazuje

¹⁶⁹ Diplomatic and Consular Premises Act of 1987 (UK), Zákon č. 1987/46 ze dne 15. 5. 1987, [cit. 20. 3. 2013], dostupné z <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1987/46>

¹⁷⁰ 1984: Libyan Embassy Shots Kill Policewoman (online), [cit. 20. 3. 2012], BBC Home, dostupné z http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/april/17/newsid_2488000/2488369.stm

¹⁷¹ čl. 22, Vídeňská úmluva o diplomatických stycích

ministra, aby kroky podle tohoto zákona činil výhradně v souladu s pravidly mezinárodního práva.

Analýza znění a smyslu zákona je možná pouze při náhledu na jeho praktickou aplikaci. Zákon přímě reagoval na zmíněný londýnský incident na libyjském velvyslanectví v roce 1984, i když přímě proti libyjské diplomatické misi nikdy použít nebyl. Použit byl pouze jednou, a to k vyklizení opuštěného kambodžského velvyslanectví v roce 1988 poté, co jej osídlili squateři.¹⁷² Jiné případy aplikace v současnosti nelze dohledat. Z takto chudé aplikativní praxe těžko vyvozovat závěry, každopřípadně ani jeden se nepodobá na současný případ Assange, který jifm síce pobývá na ekvádorském velvyslanectví a pouze sporadicky komunikuje s médii, nepředstavuje hrozbu pro veřejný pořádek (jako byla stělna z oken na kolemdoucí nebo okupace velvyslanectví squately). Rovněž na velvyslanectví nekonspiruje proti vládě, aby bylo možné mluvit o podvratné činnosti, která ohrožuje národní bezpečnost. Nehledě na mezinárodní právní závazky Spojeného království, kterých se dovolává rovněž preambule Zákona, ve které se uvádí: *šCílem zákona je dát n kterým ustanovením Víde ské úmluvy o diplomatických stycích a Víde ské úmluvy o konzulárních stycích váhu zákona Velké Británieí ō.* Toto ustanovení krom toho, že se jedná o vágní deklaraci, je možné chápat jako výkladové pravidlo, a tudíž se přiklonit k výkladu, který bude konformní s těmito dvěma úmluvami, které garantují prostorám zastupitelských misí a lidem v nich nedotknutelnost.

Postoj Ekvádoru, reakce Latinské Ameriky

Reakce Ekvádoru se podle očekávání ubírala jednak směrem k ustanovením jejich vnitrostátního práva, jednak k ekvádorským závazkům v rovině mezinárodního práva.¹⁷³ V současnosti platná Ústava Ekvádorské republiky z roku 2008 ve svém článku 41 garantuje právo na azyl, a to v části upravující svobodu pohybu.¹⁷⁴ Toto ustanovení je značně obecné. Dovolává se zákonné úpravy, která institut azylu upravuje, stejně tak princip mezinárodního práva, zejména principu

¹⁷² Nařízení Ministra zahraničí Spojeného království, The Diplomatic and Consular premises (Cambodia) order, 1988/30, [cit. 20. 3. 2013], dostupné z <http://www.legislation.gov.uk/uksi/1988/30/schedule/made>

¹⁷³ Declaración del Gobierno de la República del Ecuador sobre la solicitud de asilo de Julian Assange, Ministerio de relaciones exteriores, comercio e integración (online), 25. 6. 2012, [cit. 2. 6. 2013], COMUNICADO No. 042, dostupné z <http://www.mmrree.gob.ec/2012/com042.asp>

¹⁷⁴ Ústava Ekvádorské republiky ze dne 20. 10. 2008 (online), [cit. 2. 6. 2013], dostupné z <http://pdba.georgetown.edu/Constitutions/Ecuador/english08.html>

non-refoulement. Na tato ustanovení pak konkrétně navazují ustanovení Zákona o organizaci zahraniční služby z roku 2006.¹⁷⁵ Čl. 4.7 Zákona svádí rozhodování o diplomatickém azylu do pravomoci ekvádorského Ministerstva zahraničních vztahů, obchodu a integrace a opírá se o podmínky stanovené zákonem, smlouvami i mezinárodní praxí. Stejně jako v případě Velké Británie, ani zde by pouze argumentace vnitrostátním právem celou věc nemohla vyřešit. Ekvádor se tedy ve svém prohlášení dovolává celé řady mezinárodních smluv, které byly přijaty v rozmezí několika desetiletí na půdě různých institucí i jako multilaterální dohody.¹⁷⁶ Ovšem z těchto smluv, ke kterým přistoupila Británie, žádná povinnost ohledně diplomatického azylu nevyplývá, a u těch, které diplomatický azyl upravují, zase Británie není smluvní stranou. Na tento fakt již bylo poukázáno. Co se týče mezinárodních závazků Ekvádoru v oblasti diplomatického azylu, ten patří mezi nejpočetnější země Latinské Ameriky, nebo s výjimkou Montevidejských úmluv o mezinárodním trestním právu a o azylu a politickém uprchlictví (1889, 1939) podepsal a ratifikoval všechny. Stejně tak není překvapením, že se argumentace Ekvádoru ubírá směrem, že diplomatický azyl je nutno považovat za všeobecně akceptovanou normu mezinárodního práva, tudíž závaznou pro mezinárodní společenství jako celek (*ius cogens*).¹⁷⁷ Jak bylo již řečeno, takový závazek je třeba odmítnout.

Shrnutí

Závěrem zmíněných výzev je zřejmé, že pouhá prezentace paragrafů a smluv nepředstavuje ve věci pokrok. Daleko důležitější bude vnější tlak, který vyvolá okolní svět na jednotlivé strany, a tím je dotlačí alespoň k nějakému řešení. Rovněž i zbrklé jednání z britské strany by způsobilo více škody než užitek. Reakce jihoamerických zemí vybízí k opatrnosti, nebo jejich postoje nejsou pro Velkou Británii příznivé. Obchodní blok UNASUR na jednání ministrů zahraničí 19. srpna 2012 vyjádřil Ekvádoru podporu a urgoval obě strany k diplomatickému řešení konfliktu.¹⁷⁸ Stejně organizace ALBA, sdružující levicově orientované vlády

¹⁷⁵ Zákon o organizaci zahraniční služby ze dne 3. 5. 2006, Ley organica del servicio exterior de 2006 (online), Registro oficial suplemento 262, [cit. 2. 6. 2013], dostupné z http://cancilleria.gob.ec/wp-content/uploads/downloads/2013/02/ley_servicio_exterior.pdf

¹⁷⁶ Declaración del Gobierno de la República del Ecuador...

¹⁷⁷ tamtéž

¹⁷⁸ Unasur backs Ecuador, calls for dialogue on Assange (online), The Buenos Aires Herald, 19. 8. 2012, [cit. 3. 6. 2013], dostupné z <http://www.buenosairesherald.com/article/109225/>

v regionu Jižní Ameriky a Karibiku, vyjádřila Ekvádoru podporu a varovala před závažnými důsledky, které by přineslo porušení integrity ekvádorské ambasády v Londýně.¹⁷⁹ Rovněž reakce od významných zemí v regionu na sebe nenechala dlouho čekat. Argentina obvinila Británii z *šarogance a porušení mezinárodního práva*.¹⁸⁰ Brazilský parlament v srpnu 2012 odhlasoval usnesení, kterým se Brazílie rovněž postavila na stranu Ekvádoru a Assange, dovolávajíc se princip mezinárodního práva.¹⁸¹

Případné porušení pravidel mezinárodního práva by mělo Británii znepokojovat především. Zcela jistě se není třeba obávat, že násilné zadržení Juliana Assange na ekvádorském velvyslanectví by okamžitě vedlo k radikálnímu zhoršení vzájemných vztahů se zeměmi Latinské Ameriky, či snad k vyplnění britských zastupitelských misí v regionu, ovšem radikální řešení vzniklé situace se může zemi vrátit v jiném, vzdáleném diplomatickém konfliktu, a to v dobu, která bude pro ni nejméně výhodná.

unasur-backs-ecuador-calls-for-dialogue-in-assange-case

¹⁷⁹ ALBA respalda a Ecuador en caso Assange (online), BBC Mundo, 19. 8. 2012, [cit. 3. 6. 2012], dostupné z http://www.bbc.co.uk/mundo/ultimas_noticias/2012/08/120818_ultnot_alba_respaldo_ecuador_assange_jrg.shtml

¹⁸⁰ Argentine ambassador accuses „arrogant“ Britain of violating international law on Assange (online), MailOnline, 29. 8. 2012, [cit. 3. 6. 2013], dostupné z <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2195339/Julian-Assange-Argentine-ambassador-accuses-arrogant-Britain-violating-international-law.html>

¹⁸¹ Brazilian lawmakers pass motion of support to Ecuador, Reject UK threat (online), The Santos republic, 22. 8. 2012, [cit. 3. 6. 2013], dostupné z <http://thesantosrepublic.com/2012/08/brazilian-lawmakers-pass-motion-of-support-to-ecuador-in-granting-asylum-to-assange-and-rejects-uk-threats-full-text-portuguese-and-english/>

Závěr

Cílem této diplomové práce byla analýza právního institutu diplomatického azylu. Diplomatický azyl zůstává do dnešních dní kontroverzním institutem mezinárodního práva. Tato zvláštní forma azylu se realizuje poskytnutím útočiště na zastupitelské misi státu. A poté, co jsou obdrženy záruky ze strany teritoriálního státu ohledně bezpečnosti azylanta, je tento dopraven mimo území státu, ve kterém mu byl poskytnut azyl. Lze říci, že diplomatický azyl je právním institutem, který v Evropě zažil bouřlivý rozvoj, zejména v období krátce po třicetileté válce, ale je to rychleji přišel jeho ústup a odchod do zapomnění. Praxe evropských států byla v této věci nesmírně extenzivní, mnohdy hraničící se zneužíváním. I tento fakt zřejmě zapříčinil, že diplomatický azyl se velice rychle stal kontroverzním a jeho praktické uplatnění bylo záhy potlačeno. Velice rychle byly představy zformulované Hugem Grotiem o tzv. exterritorialitě zastupitelských misí. Tyto teorie naznačovaly, že území zastupitelské mise není součástí území státu, u kterého jsou pověřeny vykonávat

své funkce. Toto poměrně odvážné tvrzení, mimochodem kontroverzní již v době svého vzniku, nemohlo dlouhodobě přetrvávat. Tím byl potlačen jeden z významných argumentů, který snad alespoň částečně ospravedlil poskytování diplomatického azylu. Stejně tak diplomatické výsady a imunity, které chrání diplomatické mise před neoprávněnými zásahy ze strany přijímajícího státu, nemohou posloužit jako právní základ pro diplomatický azyl. Převládající výsady a imunity je v současné době ospravedlilováno tzv. funkční teorií. To znamená, že výsad z jurisdikce přijímajícího státu není absolutní, je respektováno pouze do té míry, v jaké je to nevyhnutné pro výkon funkcí zastupitelských misí. Diplomatická nedotknutelnost, která je základním kamenem diplomatického práva, může ospravedlnit maximálně krátkodobé poskytnutí útočiště v prostorách mise, nebo uprchlík je v těchto prostorách pro státní moc opravdu nedosažitelný.

Pokud mluvíme o diplomatickém azylu, nelze tak říci bez toho, aby se našla pozornost zaměřena na oblast Latinské Ameriky. Studium diplomatického azylu je takřka jenom jiný způsob, jak studovat dějiny Latinské Ameriky. Zdá se, že diplomatický azyl je v této části světa dobře etablován. Odlišnost životních podmínek v Novém světě oproti těm evropským byla nejspíše důvodem, která vedla vzniknout tamní azylové praxi. Společenská nestabilita, složitá geografická i klimatická podmínky provázely americkou historii od nepaměti. Tento

mimoprávní faktor byl při formování moderního diplomatického azylu neopomenutelný.

Tato práce prozkoumala dostupné prameny práva, které jsou závazné pro jednotlivé jihoamerické republiky. Pokud jde o obyčejový základ diplomatického azylu, je situace v Jižní Americe velice nepřehledná a nejednoznačná. Praxe jednotlivých států je rozdílná, a to jak časově, tak i prostorově. Pouhou praxí nelze zaměřovat za závazné obyčejové pravidlo. V terminologii mezinárodního práva se jedná spíše o zvyklost. Tato ovšem sama o sobě nezakládá právní závazek. Řada států může být i motivace států, které v některých případech byly ochotny diplomatický azyl uznat, a v jiných případech jej naopak odmítly. Rozhodnutí mohlo být učiněno pod tlakem okolností, jindy mohlo představovat politicky výhodné řešení. Přinejmenším nelze konstatovat, že by za každým tímto konáním existovalo představení jednotlivých státních aktérů o jeho právní závaznosti. Tím odpadá jeden z nutných komponentů mezinárodního obyčejového práva, a je tím účinně zmařena jakákoli možnost jeho konstituování.

A ufl je diplomatický azyl v Latinské Americe sankcionován jako závazné pravidlo nebo ne, je nezpochybnitelné, že právo v tomto regionu jsme byli svými jedinými kodifikátory, které ohledně tohoto tématu byly kdy učiněny. Prvním pokusem byla Úmluva o mezinárodním trestním právu (Montevideo, 1889), na kterou posléze navázala Úmluva o azylu a politickém uprchlictví (Montevideo, 1939). Obě úmluvy v souhrnu řešily relativně komplexní významné otázky diplomatického azylu. Ovšem počet signatářských států snížil jejich význam na minimum. Druhou z úmluv ratifikovaly pouze Uruguay a Paraguay. První široce akceptovanou kodifikací diplomatického azylu byla Úmluva o azylu (Havana, 1928). Její význam zvyšuje i fakt, že se jako jediná došla autoritativního výkladu ze strany Mezinárodního soudního dvora. Ten v ní shledal zásadní nedostatky. Zejména tato úmluva nezavazovala teritoriální stát poskytnout souinnost v tom smyslu, že azylantovi umožní bezpečně opustit zemi. Dalším významným nedostatkem byla absence práva státu udělit azyl jednostranně a závazně kvalifikovat povahu trestného činu, pro který je azylant stíhán. Tímto říkají, jestli rozsudek Mezinárodního soudního dvora nebyl příslušný v tom smyslu, že přehlédl na jazykovém výkladu a bral malý ohled na zavedenou praxi amerických republik. Význam soudního rozsudku lze dále zpochybnit kvůli tomu, že jeho posouzení diplomatického azylu nezahrnovalo tehdy již existující Úmluvu

o politickém azylu (Montevideo, 1933), která jednoznačně stanovila, že je oprávněným státu, který uděluje azyl, posoudit povahu trestného činu, pro který je azylant stíhán. Toto ustanovení by mohlo rozhodnutí MSD postavit do úplně jiného světla. Otázku součinnosti teritoriálního státu při odchodu azylanta však nevyřešila ani Montevidejská úmluva (1933).

Rozsudek Mezinárodního soudního dvora v azylovém případě vyvolal vlnu nevole mezi jihoamerickými zeměmi, stejně tak mezi mnohými právními vědci. Důsledkem bylo přijetí dosud nepropracované Úmluvy o diplomatickém azylu (Caracas, 1954). Tato úmluva jednoznačně stanovila, že stát, poskytující azyl, je oprávněn kvalifikovat povahu činu, stejně tak má nárok odsunout azylanta z území teritoriálního státu, a řešila i jiné významné náležitosti diplomatického azylu. Po přijetí Caracaské úmluvy nastalo období klidu, po kterém již vládná další úmluva přijata nebyla.

Je zřejmé, že prameny upravující diplomatický azyl jsou různorodé. Dá se říci, že přijetí Caracaské úmluvy ukončilo jakékoli debaty o obyčejném základu diplomatického azylu, nebo tato jeho komplexní kodifikace je otevřená k přijetí pro každého členu Organizace amerických států, tedy univerzální americké organizace. Každý, kdo projeví zájem o poskytování diplomatického azylu na svých velvyslanectvích v zahraničí, si umítnit to cizím velvyslanectvím na svém území, má k tomu cestu otevřenou. Mimo států, které ratifikovaly Caracaskou úmluvu, lze jen stěží mluvit o praktikování diplomatického azylu, jakožto závazného pravidla. V takových případech se může jednat pouze o projev dobré vůle. Na druhou stranu i dnes je možné vést diskuzi, jakou povahu vlastně měla kodifikace diplomatického azylu v Latinské Americe. Zda-li některá pravidla byla zavedena jako nová, doposud neexistující, nebo byla jenom kodifikována jako již existující stav. Případně, pokud daná úmluva, na které pravidlo neobsahuje, znamená to, že bylo touto úmluvou zrušeno? Nebo přetrvává dále ve své obyčejové podobě? Tyto a jiné otázky zůstávají nezodpovězené. Pravdou však je, že i bez smluvního základu je praxe diplomatického azylu živá.

V závěru je na místě zformulovat definici diplomatického azylu. Diplomatický azyl je institut humanitárního charakteru poskytovaný mimo území státu, který jej poskytuje, na jeho zastupitelské misi v zahraničí. Diplomatický azyl nelze poskytnout v jiných případech než urgentních, kdy je v sázce osobní svoboda, zdraví i život jednotlivce. Diplomatický azyl je poskytován jen osobám

pronásledovaným z politických důvodů pro spáchání politických trestných činů. Posoudit povahu takového trestného činu je oprávněn stát, který azyl uděluje. Azylant během svého pobytu na velvyslanectví nesmí vykonávat činnost, která by narušovala veřejný pořádek teritoriálního státu. Zejména nesmí pokračovat v činnosti, která zapříčinila jeho úprk na ambasádu. Poté, co byl azyl udělen, má stát, který tento azyl udělil, právo požadovat od teritoriálního státu součinnost, ve smyslu umožnění bezpečného odchodu azylanta z území jeho státu do zahraničí. Udělení diplomatického azylu není nárokovatelné. Je v plné diskreci státu, zdali jej udělí.

Tak podrobná kodifikace, jakou provedla Caracaská úmluva, do značné míry uzavírá možnosti pro úvahu *de lege ferenda*. Rovněž mezinárodní společenství neprojevuje zájem o postup na tomto poli. Někteří autoři navrhují, aby klíčové otázky diplomatického azylu, tedy kvalifikaci trestného činu nebo posouzení urgentnosti případu, vykonával nezávislý nadstátní orgán. Otázkou je, zda by teritoriální stát byl více ochoten akceptovat takové posouzení, než je tomu v současnosti. Jiný návrh vychází s myšlenkou, aby po poskytnutí azylu mohl teritoriální stát požádat Nejvyšší soud státu, který azyl udělil, o prozkoumání, zda jsou splněny podmínky pro udělení azylu. Ani jeden z těchto návrhů by však nedokázal vyřešit případy, kdy teritoriální stát spolupráci odmítá.

Případ pronásledovaného Juliana Assange pokračuje. Přímě mnoho okolností zůstává nevyjasněných nebo jsou mezinárodnímu společenství zcela neznámé. Jak bylo vylíčeno, Velká Británie institut diplomatického azylu neuznává a konflikt tohoto postojem s partikulárním právem Latinské Ameriky je tudíž nevyhnutelný. Nelze předpokládat, že bez zásadní změny postojem obou zemí může dojít k vyřešení tohoto sporu. Obě strany se zatím omezily na výměnu diplomatických not, ve kterých pouze konstatují své požadavky, ovšem nenabízejí žádné realistické řešení vzniklé situace. Velká Británie podle všeho není povinna uznat diplomatický azyl pro Juliana Assange. Ovšem v případě, že by porušila nedotknutelnost ekvádorského velvyslanectví v Londýně, zcela jistě by tím porušila závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva. O závažnosti a nezvratnosti takového jednání Británie ví, a nejspíše proto je její chování v této (již rok trvající) kauze zatím zdrženlivé. V této chvíli nelze dost dobře předvídat výsledek celé kauzy.

Vývoj v samotné Latinské Americe po roce 1990, kdy pominulo smrtící sevření studené války a život se ve většině amerických zemí stabilizoval, směřuje ke snížení frekvence užívaní tohoto institutu. Situaci dnešní Latinské Ameriky

nelze srovnávat se situací v 70. a 80. letech. Do poloviny 80. let byla ve většině jihoamerických zemí u moci vojenská diktatura. Desetitisíce lidí byly zavražděny nebo zmizely bez stopy. Poté, co v roce 1993 padla v Paraguayi poslední vojenská diktatura Latinské Ameriky, vystupují do popředí jiné problémy. Jak bylo v práci uvedeno, zdaleka nejvýznamnějším humanitárním problémem současně Latinské Ameriky je situace vnitřně vysídlených obyvatel v Kolumbii, kteří přecházejí pod násilnostmi v desetiletích táhnoucí se občanské válce kolumbijské armády proti povstalcům z Revoluční armády Kolumbie (FARC), která z domovů vyhnala přes tři miliony lidí. Je to nesmírná a mezinárodním společenstvím téměř nezpozorovaná humanitární katastrofa. Takovou situaci nemůže diplomatický azyl ani jenom zmírnit. Stabilizace společnosti a návrat demokracie prakticky do všech zemí na kontinentu a postupující spolupráce na mezinárodní úrovni naznačuje, že období etného uflívání institutu diplomatického azylu již pominulo. Společenské předpoklady, které ve 20. století umožnily v Latinské Americe jeho přetrvání, jsou pryč. Současné problémy vyžadují jiná řešení.

Prameny a literatura

PERODICKÝ TISK

ABC WorldNews, 2012
BBC Home, 2012
BBC Mundo, 2012
BBC WorldService, 2012
Buenos Aires Herold, The, 2012
CBS News, 2010
Daily Mail, The, 2012
Guardian, The, 2010
Huffington Post, The, 2012
Miami Herald, The, 2002
New York Times, 2011
PBS, 2013
Santos republic, The, 2012
Telegraph, The, 2012
Wall Street Journal, The, 2012

JUDIKATURA

Alvarez, J., Dissenting opinion by Judge Alvarez
Badawi Pasha, Dissenting opinion by Judge Badawi Pasha
Colombian-Peruvian Asylum Case, Judgement of November 20th, 1950
Read, J., Dissenting opinion by Judge Read

Ú EDNÍ REJST ÍKY

OAS Treaty series
Sbírka zákon R
UN Treaty series

MEZINÁRODNÍ SMLOUVY

American Convention on Human rights (Americká úmluva o lidských právech),
šPact of San Jose, Costa Rica, B-32(OAS Treaty series)
Cartagena Declaration on Refugees, Cartagena de Indias, Kolumbie, 22. 11. 1984
Convention on Asylum, 20. 2. 1928, Havana, OAS Official records, OEA(Ser. X),
Treaty series No. 34, ú inná od 21. 5. 1929
Convention on Diplomatic Asylum, 28. 3. 1954, Caracas, UN Treaty series 03/20/89
No. 24377, ú inná od 29. 12. 1954
Convention on Consular Agents, Havana, 20. 2. 1928, OAS Treaty series No. 34, A-
24
Convention on Political Asylum, 26. 12. 1933, Montevideo, OAS Treaty series No.
34, ú inná od 28. 3. 1935
Convention Relating to the Status of Refugees (Úmluva o uprchlících), fieneva,
28. 7. 1951, UN Treaty series Vol. 189, s. 137, Reg. . 2545

- Convention on Territorial Asylum (Úmluva o teritoriálním azylu), Caracas, Venezuela, A-47 (OAS Treaty series), 28. 3. 1954, UN treaty series 03/20/89 No. 24378, úinná od 29. 12. 1954
- Declaration on Territorial Asylum, Res. 2312 (XXII), UN General Assembly, 1631st plenary meeting, 14. 10. 1967
- General Assembly Resolution 1400 (XIV) on the Codification of the Principles and Rules of International Law Relating to the Right of Asylum, [Agenda Item 6], Document A/CN.4/128, March 4, 1960
- Protocol Relating to the Status of Refugees (Protokol o statusu uprchlíků), New York, 31. 1. 1967, UN Treaty series Vol. 606, s. 267, Reg. . 8791
- Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidia, 8. 12. 1948, Valné Shromáždění OSN, New York, Vyhlášení ministra zahraničních věcí ze dne 28. dubna 1955, . 32/1955 Sb.
- Vídeňská úmluva o diplomatických stycích, Vídeň, 18. 4. 1961, Vyhlášení ministra zahraničí ze dne 10. 6. 1964 o Vídeňské úmluvě o diplomatických stycích . 157/1964 Sb.
- Vídeňská úmluva o konzulárních stycích, 24. 4. 1963, Vídeň, VYHLÁŠENÍ ministra zahraničních věcí o Vídeňské úmluvě o konzulárních stycích ze dne 12. února 1969, . 32/1969 Sb.
- Všeobecná deklarace lidských práv, UN General assembly, 10. 12. 1948

DOKUMENTY

- Declaración del Gobierno de la República del Ecuador sobre la solicitud de asilo de Julian Assange, Ministerio de relaciones exteriores, comercio e integración, 25. 6. 2012, COMUNICADO No. 042
- Foreign minister statement on Ecuadorian government's decision to offer political asylum to Julian Assange, Announcement, Foreign and Commonwealth Office, 16. 8. 2012
- General Policy for Dealing with Requests for Asylum by Foreign Nationals, Department of State, Washington, D.C., January 4, 1972, Department of state Bulletin 1972, 125, s. 124
- Press statement. Chen Guangcheng, US Department of state, 4. 5. 2012, Washington, DC

ZÁKONY

- Codex Iuris Canonici, 1917
- Codex Iuris Canonici, vyhlášen papežskou konstitucí Sacrae Dicipinae Leges, 25. 1. 1983
- Diplomatic and Consular Premises Act of 1987 (UK), Zákon . 1987/46 ze dne 15. 5. 1987
- Nařízení ministra zahraničí Spojeného království, The Diplomatic and Consular premises (Cambodia) order, 1988/30
- Ústavní zákon 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
- Ústava Ekvádorské republiky ze dne 20. 10. 2008

Zákon 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu)
Zákon o organizaci zahraniční služby ze dne 3. 5. 2006, Ley organica del servicio exterior de 2006, Registro oficial suplemento 262

PUBLIKACE, MONOGRAFIE

- Balga, J., Azylové právo, Plzeň, Aleš Konečný, 2012
- Brownlie, I., Basic Documents on Human Rights, New York, Oxford University Press, 3. vydání, 1992
- Čepelka, J., Jílek, D., Turma, P., Azyl a uprchlictví v mezinárodním právu, místo neznámé, Masarykova univerzita v Brně, 1997
- Čepelka, J., Turma, P., Mezinárodní právo ve veřejné. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2008
- David, V., Sladký, P., Zbořil, F., Mezinárodní právo ve veřejné, Praha, LINDE PRAHA, 3. vydání, 2006
- Denza, E., Diplomatic Law, Commentary on the Vienna Convention on Diplomatic Relations, New York, Oxford University Press, 2008
- Franzen, M., Malé církevní dějiny, Praha, ZVON, české katolické nakladatelství, 2. vydání, 1995
- Heijer, M. den, Europe and Extra-territorial Asylum. Doctoral thesis, Leiden University, Hart Publishing, Portland, Oregon, 2012
- Honusková, V., Definice uprchlíka a její výklad a aplikace v současném mezinárodním právu, Praha, nakl. Eva Rozkotová, 2011
- Hrárová, N., Mešková, B., Srebalová, M., Macková, D., Zákon o azyle. Komentář. Praha, C. H. Beck, 2012
- Kotzeva, A., Murray, L., Tam, R., Burnett, I., Asylum and Human Rights Appeals Handbook, New York, Oxford University Press, 2008
- Lee, L., T., Quigley, J., Consular Law and Practice, Oxford, Oxford University Press, 1. vydání, 2008
- Liévano, G., Derecho Internacional Público, Bogotá, Editorial Temis SA, 1998
- Livingstone, G., Zadní dvorek Ameriky, Příbram, Grimmus, 2009
- Lojek, A., české azylové právo 16. až 18. století. Kořenové pozdější úpravy nebo možná inspirace pro současnost?. Disertační práce, Praha, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2011
- Ondřej, J., Právní reflexy mezinárodních prostor, Plzeň, Aleš Konečný s.r.o., 2004
- Peteková, I., Diplomová práce. Azylové právo v ČR, 2008, Brno, PFUK v Brně
- Potočný, M., Ondřej, J., Mezinárodní právo ve veřejné o Zvláštní část. 6. doplněné a rozšířené vydání. Praha C. H. Beck, 2011, s. 200
- Roberts Ivor, Satow's Diplomatic Practice, Oxford University press Inc., New York, 2009
- Ronning, C., N., Diplomatic Asylum. Legal Norms and Political Reality in Latin America, Hague, Martinus Nijhoff, 1965
- Sinha, P., Asylum and International Law, The Hague, Martinus Nijhoff, 1971

- Velasco, M., D., de, Instituciones de Derecho Internacional Público, Madrid, EDITORIAL TECNOS, 1999
- Zbořil, F., československá a česká zahraniční politika, Praha, Nakladatelství Leges s.r.o., 2010
- Zanotti, I., Extradition in Multilateral Treaties and Conventions, 2006, Martinus Nijhoff Publishers

LÁNKY

- Adamová K., Lojek, A., Zamyšlení nad historií diplomacie a diplomatického azylu, Právník 2, Praha, 2011
- Jeffery, Anthea, J., Diplomatic Asylum: Its Problems and Potential as Means of Protecting Human Rights, South African Journal on Human Rights, 1985, Sv. 10
- Morgenstern, F., Extra-territorial Asylum, 25 British Yearbook of International Law, 1948
- Porcino, P., Toward Codification of Diplomatic Asylum, 8 New York University Journal of International Law and Politics, 1975
- Riveles, S., Diplomatic Asylum as a Human Right: The Case of the Durban Six, Human Rights Quarterly 11, 1989
- Roberts, J., B., Diplomatic Asylum: An Inappropriate Solution for East Germans Desiring to Move to the West, 1987, Temple International and Comparative Law Journal, 231, 1987
- Rossitto, M., A., Diplomatic Asylum in the United States and Latin America: A Comparative Analysis, 13 Brooklyn Journal of International Law, 1987

INTERNETOVÉ STRÁNKY

online.wsj.com	www.legislation.gov.uk
news.bbc.co.uk	www.mmrree.gob.ec
pdba.georgetown.edu	www.nytimes.com
www.bbc.co.uk	www.oas.org
www.buenosairesherald.com	www.pbs.org
www.cbsnews.com	www.state.gov
www.concordatwatch.eu	www.telegraph.co.uk
www.dailymail.co.uk	www.thesantosrepublic.com
www.gov.uk	www.un.org
www.guardian.co.uk	www.unhcr.org
www.huffingtonpost.com	www.vatican.va
www.icj-cij.org	www.wikileaks.org

P ílohy

P íloha . 1

(vý átek ze Zanotti, I., Extradition in Multilateral Treaties and Conventions, 2006, Martinus Nijhoff Publishers, s. 97nn)

TREATY ON INTERNATIONAL PENAL LAW

Signed at Montevideo on January 23, 1889 at the
First South American Congress on Private International Law

Their Excellencies the Presidents of the Argentine Republic, Bolivia, Paraguay, Peru and Uruguay have agreed to a Treaty on International Penal Law, through the respective Plenipotentiaries, assembled in Congress, in the City of Montevideo, on the initiative of the governments of the Eastern Republic of Uruguay and the Argentine Rpeublic, represented by:

[Here follow the names of the Plenipotentiaries]

Who, after the presentation of their full powers, which were found in good form, and after conferences and discussions of the matter, have agreed to the following stipulations:

í í í í í í í í í í í

TITLE II. ASYLUM

Article 15. No offender who has taken rfuge in the territory of a state shall be surrendered to the authorities of any state except in compliance with the rules governing extradition.

Aritcle 16. Political refugees shall be afforded an inviolable asylum; but it is duty of the nation of refuge to prevent asylee of this kind form committing within its territory any acts which may endanger the public peace of nation against which the offence was committed.

Article 17. Such persons as may be charged with non-political offences and seek refuge in legation, shall be surrendered to the local authorities by the head of the said legation at the request of the Ministry of Foreign Relations, or of his own motion.

Said asylum shall be respected with regard to political offenders, but the head of the legation shall be bound to give immediate notice to the government of the State to which he is accredited; and the said government shall have the power to demand that the offender be sent away from the national territory in the shortest possible time.

The head of the legation shall in his turn have the right to require proper guarantees for the exit of the refugee without any injury to the inviolability of his person.

The same rule shall be applicable to the refugees on board a man-of-war anchored in the territorial waters of the state.

Article 18. The provisions of Article 15 shall not be applicable to deserters whatever of their nationality may be, shall be surrendered by the local authorities, upon proper identification, whenever the legation, or if there is no legation the consular officer of the country concerned may request it.

í í í í í í í í í í

In testimony whereof, the Plenipotentiaries of the cited Nations sign it and set thereto the seal on five copies, in Montevideo, on the twenty-third day of January in the year of one thousand eight hundred and eighty nine.

[Here follow the names of the Plenipotentiaries]

P íloha . 2

dostupné z <http://www.refworld.org/docid/3ae6b37923.html>

Convention on Asylum (Havana, 1928)

Signed in Havana, February 20, 1928, at the Sixth International Conference of American States

Entry into force: 21 May 1929

Text: OAS Official Records, OEA/Ser.X/I. Treaty Series 34

The Governments of the States of America, being desirous of fixing the rules they must observe for the granting of asylum, in their mutual relations have agreed to establish them in a Convention and to that end have appointed as Plenipotentiaries:

[Here follow the names of the Plenipotentiaries.]

Who, after exchanging their respective full powers, found to be in good and due form, have agreed on the following:

Article 1.-

It is not permissible for States to grant asylum in legations, warships, military camps or military aircraft, to persons accused or condemned for common crimes, or to deserters from the army or navy.

Persons accused of or condemned for common crimes taking refuge in any of the places mentioned in the preceding paragraph, shall be surrendered upon request of the local government.

Should said persons take refuge in foreign territory, surrender shall be brought about through extradition, but only in such cases and in the form established by the respective treaties and conventions or by the constitution and laws of the country of refuge.

Article 2.-

Asylum granted to political offenders in legations, warships, military camps or military aircraft, shall be respected to the extent in which allowed, as a right or through humanitarian toleration, by the usages, the conventions or the laws of the country in which granted and in accordance with the following provisions:

First: Asylum may not be granted except in urgent cases and for the period of time strictly indispensable for the person who has sought asylum to ensure in some other way his safety.

Second: Immediately upon granting asylum, the diplomatic agent, commander of a warship, or military camp or aircraft, shall report the fact to the Minister of Foreign Relations of the State of the person who has secured asylum, or to the local administrative authority, if the act occurred outside the capital.

Third: The Government of the State may require that the refugee be sent out of the national territory within the shortest time possible; and the diplomatic agent of the country who has granted asylum may in turn require the guaranties necessary for the departure of the refugee with due regard to the inviolability of his person, from the country.

Fourth: Refugees shall not be landed in any point of the national territory nor in any place too near thereto.

Fifth: While enjoying asylum, refugees shall not be allowed to perform acts contrary to the public peace.

Sixth: States are under no obligation to defray expenses incurred by one granting asylum.

Article 3.-

The present Convention does not affect obligations previously undertaken by the contracting parties through international agreements.

Article 4.-

After being signed, the present Convention shall be submitted to the ratification of the signatory States. The Government of Cuba is charged with transmitting authentic certified copies to the Governments for the aforementioned purpose of ratification. The instrument of ratification shall be deposited in the archives of the Pan American Union in Washington, the Union to notify the signatory governments of said deposit. Such notification shall be considered as an exchange of ratifications. This Convention shall remain open to the adherence of non-signatory States.

IN WITNESS WHEREOF, the aforementioned Plenipotentiaries sign the present convention in Spanish, English, French and Portuguese, in the city of Havana, the 20th day of February, 1928.

[Here follow the signatures of the Plenipotentiaries.]

CONVENTION ON ASYLUM

Adopted at: La Habana, Cuba

Date: February 20, 1928

Entry into force: May 21, 1929

Observations: Modified by the Montevideo Convention (1933) and the Caracas Convention (1954)

SIGNATORY COUNTRY	SIGNATURE (day, month, year)	RATIFICATION (day, month, year)
Antigua & Barbuda		
Argentina	20/02/1928	
Bahamas		
Barbados		
Belice / Belize		
Bolivia	20/02/1928	
Brasil / Brazil		30/07/1929
Canadá		
Chile	20/02/1928	
Colombia		25/08/1936
Costa Rica		08/05/1933
Cuba		12/01/1931
Dominica, C.		
Ecuador		15/06/1936
El Salvador		26/07/1936
Estados Unidos / United States	20/02/1928	
Grenada		
Guatemala		20/05/1931
Guyana		
Haití		03/01/1951
Honduras		24/08/1956
Jamaica		
México		11/01/1929
Nicaragua		22/12/1929
Panamá		20/03/1929
Paraguay		20/09/1948
Perú		09/04/1945
República Dominicana		22/03/1932
St. Kitts and Nevis		
St. Vincent & the Granadines		
Santa Lucía / St. Lucia		
Suriname		
Trinidad & Tobago		
Uruguay		21/07/1933
Venezuela	20/02/1928	

Reservations

(only in Spanish)

Estados Unidos: (Reserva hecha al firmar la Convención)

Los Estados Unidos de América, al firmarse la presente Convención, hacen expresa reserva, haciendo constar que los Estados Unidos no reconocen y no firman la llamada doctrina del asilo como parte del Derecho Internacional.

Haití:

Denuncia 1 de agosto, 1967

Retiro 1 de diciembre, 1974

República Dominicana:

Denuncia 6 de octubre, 1954

P ilo ha . 3

<http://www.oas.org/juridico/english/treaties/a-37.html>

CONVENTION ON POLITICAL ASYLUM

The Governments represented in the Seventh International Conference of American States:

Wishing to conclude a Convention on Political Asylum, to define the terms of the one signed at Havana, have appointed the following Plenipotentiaries:

[Here follow the names of the Plenipotentiaries]

Who, after having exhibited their full powers, which were found in good and due form, have agreed upon the following:

Article 1.

In place of Article 1 of the Convention of Havana on Right of Asylum, of February 20, 1928, the following is substituted: "It shall not be lawful for the States to grant asylum in legations, warships, military camps, or airships to those accused of common offenses who may have been duly prosecuted or who may have been sentenced by ordinary courts of justice, nor to deserters of land or sea forces.

"The persons referred to in the preceding paragraph who find refuge in some of the above-mentioned places shall be surrendered as soon as requested by the local government".

Article 2.

The judgment of political delinquency concerns the State which offers asylum.

Article 3.

Political asylum, as an institution of humanitarian character, is not subject to reciprocity. Any man may resort to its protection, whatever his nationality, without prejudice to the obligations accepted by the State to which he belongs; however, the States that do not recognize political asylum, except with limitations and peculiarities, can exercise it in foreign countries only in the manner and within the limits recognized by said countries.

Article 4.

When the withdrawal of a diplomatic agent is requested because of the discussions that may have arisen in some case of political asylum, the diplomatic agent shall be replaced by his government, and his withdrawal shall not determine a breach of diplomatic relations between the two States.

Article 5.

The present Convention shall not affect obligations previously entered into by the High Contracting Parties by virtue of international agreements.

Article 6.

The present Convention shall be ratified by the High Contracting Parties in conformity with their respective constitutional procedures. The Minister of Foreign Affairs of the Republic of Uruguay shall transmit authentic certified copies to the governments for the aforementioned purpose of ratification. The instrument of ratification shall be deposited in the archives of the Pan American Union in Washington, which shall notify the signatory governments of said deposit. Such notification shall be considered as an exchange of ratifications.

Article 7.

The present Convention will enter into force between the High Contracting Parties in the order in which they deposit their respective ratification.

Article 8.

The present Convention shall remain in force indefinitely but may be denounced by means of one year's notice given to the Pan American Union, which shall transmit it to the other signatory governments. After the expiration of this period the Convention shall cease in its effects as regards the party which denounces but shall remain in effect for the remaining High Contracting Parties.

Article 9.

The present Convention shall be open for the adherence and accession of the States which are not signatories. The corresponding instruments shall be deposited in the archives of the Pan American Union which shall communicate them to the other High Contracting Parties.

In witness whereof, the following Plenipotentiaries have signed this Convention in Spanish, English, Portuguese and French and hereunto affix their respective seals in the city of Montevideo, Republic of Uruguay, this 26th day of December, 1933.

A-37: CONVENTION ON POLITICAL ASYLUM**ADOPTED AT:** MONTEVIDEO, URUGUAY**DATE:** 12/26/33**CONF/ASSEM/MEETING:** SEVENTH INTERNATIONAL CONFERENCE OF AMERICAN STATES**ENTRY INTO FORCE:** 03/28/35, IN ACCORDANCE WITH ARTICLE 7 OF THE CONVENTION**DEPOSITORY:** MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF URUGUAY (ORIGINAL INSTRUMENT) GENERAL SECRETARIAT, OAS (RATIFICATIONS)**TEXT:** OAS, TREATY SERIES, NO. 34**UN REGISTRATION:** // No. Vol.**OBSERVATIONS:****GENERAL INFORMATION OF THE TREATY: A-37**

COUNTRY	SIGNATURE	RATIFICATION/ACCESSION	DEPOSIT	INFORMATION*
Antigua & Barbuda	-	-	-	-
Argentina	12/26/33	-	-	-
Bahamas	-	-	-	-
Barbados	-	-	-	-
Belize	-	-	-	-
Bolivia	-	-	-	-
Brazil	12/26/33	09/01/36	02/23/37 RA	-
Canada	-	-	-	-
Chile	12/26/33	02/02/35	03/28/35 RA	-
Colombia	12/26/33	06/22/36	07/22/36 RA	-
Costa Rica	-	06/02/54	06/10/54 AD	-
Cuba	12/26/33	12/20/50	01/17/51 RA	-
Dominica	-	-	-	-
Dominican Republic	12/26/33	11/22/34	12/26/34 RA	Yes
Ecuador	12/26/33	03/20/55	08/11/55 RA	-
El Salvador	12/26/33	07/26/36	01/09/37 RA	-
Grenada	-	-	-	-
Guatemala	12/26/33	04/28/35	07/03/35 RA	-
Guyana	-	-	-	-
Haiti	12/26/33	06/29/51	12/01/74 RA	Yes
Honduras	12/26/33	12/10/35	02/15/36 RA	-
Jamaica	-	-	-	-
Mexico	12/26/33	08/13/35	01/27/36 RA	-
Nicaragua	12/26/33	12/25/52	02/04/53 RA	-
Panama	12/26/33	11/11/38	12/13/38 RA	-
Paraguay	12/26/33	09/20/48	10/28/48 RA	-
Peru	12/26/33	01/12/60	03/09/60 RA	-
St. Kitts & Nevis	-	-	-	-
St. Lucia	-	-	-	-
St. Vincent & Grenadines	-	-	-	-
Suriname	-	-	-	-
Trinidad & Tobago	-	-	-	-
United States	-	-	-	Yes
Uruguay	12/26/33	-	-	-
Venezuela	-	-	-	-

***DECLARATIONS/RESERVATIONS/DENUNCIATIONS/WITHDRAWS**

Declaration made upon approval of the Convention

United States:

Since the United States of America does not recognize or subscribe to, as part of international law, the doctrine of asylum, the delegation of the United States of America refrains from signing the present Convention on Political Asylum.

Haiti:

Denunciation: 08/01/67

Withdraw: 12/01/74

Dominican Republic:

Denunciation: 10/06/54

P íloha . 4

dostupné z <http://www.refworld.org/docid/3ae6b3833.html>

Treaty on Asylum and Political Refuge (Montevideo, 1939)

Article 1

Asylum may be granted without distinction of nationality, and without prejudice to the rights and obligations of protection appertaining to the State to which the refugees belong.

The State which grants asylum does not thereby incur an obligation to admit the refugees into its territory, except in cases where they are not given admission by other States.

Article 2

Asylum may be granted only in embassies, legations, men-of-war, military camps or military airplanes, and exclusively to persons pursued for political reasons or offenses, or under circumstances involving concurrent political offenses, which do not legally permit of extradition. The chiefs of mission may also receive refugees in their residences, in cases where the former do not live on the premises of the embassies or legations.

Article 3

Asylum shall not be granted to persons accused of political offenses, who shall have been indicted or condemned previously for common offenses, by the ordinary tribunals. The determination of the causes which induce the asylum appertains to the State which grants it.

Asylum may not be granted to deserters from the sea-, land-, or air forces, except when the act is clearly of a political character.

Article 4

The diplomatic agent or military commander who grants asylum shall immediately communicate the names of the refugees to the Ministry for Foreign Affairs of the State where the act in question occurred, or to the administrative authorities of the locality, if the said act has taken place outside the seat of government, except when grave circumstances materially impede such communication or make it dangerous to the safety of the refugees.

Article 5

While the asylum continues, the refugees shall not be permitted to commit acts which may disturb the public tranquillity or may tend toward participation in, or influence upon, political activities. The diplomatic agents or military commanders shall require of the refugees information as to their personal history, and a promise not to enter into external communications without the express intervention of the former. This promise shall be in writing and signed; and if the refugees should refuse to accept, or should violate, any of these conditions, the diplomatic agent or commander shall immediately terminate the asylum. The refugees may be forbidden to carry with them articles other than those destined for personal use, the papers which belong to them, and the money necessary for their living expenses, the deposit of any other securities or articles in the place of asylum being prohibited.

Article 6

The Government of the State may demand that a given refugee be removed from the national territory within the shortest possible time; and the diplomatic agent or military commander who has granted the asylum may, for his part, demand the necessary guaranties before the refugee is permitted to leave the country, with due regard for the inviolability of the latter's person, and of the papers belonging to him and carried with him at the time when he received asylum, as well as for the funds necessary to support him for a reasonable time. In the absence of such guaranties, the departure may be postponed until the local authorities shall make them available.

Article 7

Once they have left the State, the refugees shall not be landed in any other part of it. In case an ex-refugee should return to the country in question, he shall not be accorded new asylum if the disturbance which led to the original grant subsists.

Article 8

When the number of refugees exceeds the normal capacity of the places of refuge specified in Article 2, the diplomatic agents or military commanders may provide other places, under the protection of their flag, for the safety and lodging of the said refugees. In such cases, the agents or commanders must communicate that fact to the authorities.

Article 9

Men-of-war or military airplanes temporarily located in dry-docks or workshops for repairs, shall not accord protection to persons who take refuge in them.

Article 10

If, in a case of severance of relations, the diplomatic representative who has granted asylum should have to leave the territory of the country where he is located, he shall depart from it accompanied by the refugees; or, if this should be impossible for some reason not dependent upon the choice of the refugees or of the diplomatic agent, he may deliver them to the agent of a third State, with the guaranties specified in this treaty. Such delivery shall be effected by the transfer of the said refugees to the premises of the diplomatic mission which shall have accepted the charge in question, or by leaving the refugees on the premises where the archives of the departing diplomatic mission are kept; and these premises shall remain under the direct protection of the diplomatic agent to whom that function has been intrusted. In either case, the local Ministry for Foreign Affairs shall be duly advised, in conformity with the provisions of Article 4.

Chapter II - ON ASYLUM IN FOREIGN TERRITORY**Article 11**

Asylum granted within the territory of the high contracting parties, in conformity with the present treaty, is an inviolable asylum for persons pursued under the conditions described in Article 2; but it is the duty of the State to prevent the refugees from committing within its territory, acts which may endanger the public peace of the State from which they come.

The determination of the causes that induce the asylum appertains to the State which grants it.

The grant of asylum does not entail for the State which makes that grant, any obligation to admit the refugees indefinitely into its territory.

Article 12

Political emigrants shall not be permitted to establish juntas or committees for the purpose of instigating or promoting disturbances of order in any of the contracting States. Such juntas or committees shall be disbanded, upon proof of their subversive character, by the authorities of the State where they are found to exist.

Discontinuance of the benefits of asylum does not imply authorization to place a refugee in the territory of the pursuing State.

Article 13

Upon the request of the interested State, the one which has granted asylum shall undertake to keep watch over or to intern political emigrants, within a reasonable distance from itself distance from its frontiers. The State receiving the request shall determine the propriety of the petition and shall fix the distance in question.

Article 14

The State making the request shall be liable for all expenses incurred in the internment of political refugees and emigrants.

Prior to the internment of the refugees, the States involved shall come to an agreement concerning their maintenance.

Article 15

Political internees shall advise the Government of the State where they are located, when they decide to leave its territory. Their departure shall be permitted on condition that they do not go to the country of their origin, and notice of this permission shall be given to the interested State.

Chapter III - GENERAL PROVISIONS

Article 16

Any difference which may arise concerning the application of this treaty shall be decided through diplomatic channels, or, in default thereof, shall be submitted to arbitration or judicial decision, provided that there is a tribunal whose jurisdiction both parties recognize.

Article 17

Any State which has not signed the present treaty may adhere to it by sending its instrument of adhesion to the Ministry for Foreign Affairs of the Oriental Republic of Uruguay, which shall notify the other high contracting parties, through diplomatic channels, of that adhesion.

Article 18

This treaty shall be ratified by the high contracting parties in accordance with their constitutional rules. The original treaty and the instruments of ratification shall be deposited with the Ministry for Foreign Affairs of the Oriental Republic of Uruguay, which shall communicate the ramifications, through diplomatic channels, to the other contracting States. The treaty shall go into effect among the high contracting parties in the order in which they have deposited their ramifications. The corresponding notification shall be considered as an exchange of ratifications.

Article 19

This treaty shall remain in force indefinitely, but may be denounced through notice given two years in advance, after the lapse of which period it shall cease to bind the denouncing State, but shall continue to be binding upon the other signatory States. Denunciations must be addressed to the Ministry for Foreign Affairs of the Oriental Republic of Uruguay, which shall transmit them to the other contracting States.

In Witness Whereof, the above-mentioned Plenipotentiaries sign the present treaty in the City of Montevideo, on the 4th day of August, 1939.

P íloha . 5

dostupné z <http://www.oas.org/juridico/english/treaties/a-46.html>

CONVENTION ON DIPLOMATIC ASYLUM

The governments of the Member States of the Organization of American States, desirous of concluding a Convention on Diplomatic Asylum, have agreed to the following articles:

Article I

Asylum granted in legations, war vessels, and military camps or aircraft, to persons being sought for political reasons or for political offenses shall be respected by the territorial State In accordance with the provisions of this Convention.

For the purposes of this Convention, a legation is any seat of a regular diplomatic mission, the residence of chiefs of mission, and the premises provided by them for the dwelling places of asylees when the number of the latter exceeds the normal capacity of the buildings.

War vessels or military aircraft that may be temporarily in shipyards, arsenals, or shops for repair may not constitute a place of asylum.

Article II

Every State has the right to grant asylum; but it is not obligated to do so or to state its reasons for refusing it.

Article III

It is not lawful to grant asylum to persons who, at the time of requesting it, are under Indictment or on trial for common offenses or have been convicted by competent regular courts and have not served the respective sentence, nor to deserters from land, sea, and air forces, save when the acts giving rise to the request for asylum, whatever the case may be, are clearly of a political nature.

Persons included in the foregoing paragraph who de facto enter a place that is suitable as an asylum shall be Invited to leave or, as the case may be, shall be surrendered to the local authorities, who may not try them for political offenses committed prior to the time of the surrender.

Article IV

It shall rest with the State granting asylum to determine the nature of the offense or the motives for the persecution.

Article V

Asylum may not be granted except In urgent cases and for the periodic of time strictly necessary for the asylee to depart from the country with the guarantees granted by the Government of the territorial State, to the end that his life, liberty, or personal Integrity may not be endangered, or that the asylee's safety is ensured in some other way.

Article VI

Urgent cases are understood to be those, among others, in which the Individual is being sought by persons or mobs over whom the authorities have lost control, or by the authorities themselves, and is in danger of being deprived of his life or liberty because of political persecution and cannot, without risk, ensure his safety in any other way.

Article VII

If a case of urgency is involved, it shall rest with the State granting asylum to determine the degree of urgency of the case.

Article VIII

The diplomatic representative, commander of a warship, military camp, or military airship, shall, as soon as possible after asylum has been granted, report the fact to the Minister of Foreign Affairs of the territorial State, or to the local administrative authority if the case arose outside the Capital.

Article IX

The official furnishing asylum shall take into account the information furnished to him by the territorial government in forming his judgment as to the nature of the offense or the existence of related common crimes; but this decision to continue the asylum or to demand a safe-conduct for the asylee shall be respected.

Article X

The fact that the Government of the territorial State Is not recognized by the State granting asylum shall not prejudice the application of the present Convention, and no act carried out by virtue of this Convention shall imply recognition.

Article XI

The government of the territorial State may, at any time, demand _ at the asylee be withdrawn from the country, for which purpose the said State shall grant a safe-conduct and the guarantees stipulated in Article V.

Article XII

Once asylum has been granted, the State granting asylum may request that the asylee be allowed to depart for foreign territory, and the territorial State is under obligation to grant Immediately, except in case of force majeure, the necessary guarantees, referred to In Article V, as well as the corresponding safe-conduct.

Article XIII

In the cases referred to in the preceding articles the State granting asylum may require that the guarantees be given in writing, and may take into account, in determining the rapidity of the journey, the actual conditions of danger Involved in the departure of the asylee.

The State granting asylum has the right to transfer the asylee out of the country. The territorial State may point out the preferable route for the departure of the asylee, but this does not imply determining the country of destination.

If the asylum is granted on board a warship or military airship, departure may be made therein, but complying with the previous requisite of obtaining the appropriate safe-conduct.

Article XIV

The State granting asylum cannot be held responsible for the prolongation of asylum caused by the need for obtaining the information required to determine whether or not the said asylum is proper, or whether there are circumstances that might endanger the safety of the asylee during the journey to a foreign country.

Article XV

When, In order to transfer an asylee to another country it may be necessary to traverse the territory of a State that is a party to this Convention, transit shall be authorized by the latter, the only requisite being the presentation, through diplomatic channels, of & safe-conduct, duly countersigned and bearing a notation of his status as asylee by the diplomatic mission that granted asylum.

En route, the asylee shall be considered under the protection of the State granting asylum.

Article XVI

Asylees may not be landed at any point In the territorial State or at any place near thereto, except for exigencies of transportation.

Article XVII

Once the departure of the asylee has been carried out, the State granting asylum is not bound to settle him in its territory; but it may not return him to his country of origin, unless this is the express wish of the asylee.

If the territorial State informs the official granting asylum of its intention to request the subsequent extradition of the asylee, this shall not prejudice the application of any provision of the present Convention. In that event, the asylee shall remain in the territory of the State granting asylum until such time as the formal request for extradition Is received, in accordance with the Juridical principles governing that Institution In the State granting asylum. Preventive surveillance over the asylee may not exceed thirty days.

Payment of the expenses Incurred by such transfer and of preventive control shall devolve upon the requesting State.

Article XVIII

The official furnishing asylum may not allow the asylee to perform acts contrary to the public peace or to interfere in the internal politic of the territorial State.

Article XIX

If as a consequence of a rupture of diplomatic relations the diplomatic representative who granted asylum must leave the territorial State, he shall abandon it with the asylees. If this is not possible for reasons independent of the wish of the asylee or the diplomatic representative, he must surrender them to the diplomatic mission of a third State, which is a party to this Convention, under the guarantees established in the Convention. If this is also not possible, he shall surrender them to a State that is not a party to this Convention and that agrees to maintain the asylum. The territorial State is to respect the said asylum.

Article XX

Diplomatic asylum shall not be subject to reciprocity. Every person is under its protection, whatever his nationality.

Article XXI

The present Convention shall be open for signature by the Member States of the Organization of American States and shall be ratified by the signatory States in accordance with their respective constitutional procedures.

Article XXII

The original instrument, whose texts in the English, French, Spanish, and Portuguese languages are equally authentic, shall be deposited in the Pan American Union, which shall send certified copies to the governments for the purpose of ratification. The instruments of ratification shall be deposited in the Pan American Union, and the said organization shall notify the signatory governments of the said deposit.

Article XXIII

The present Convention shall enter into force among the States that ratify it in the order in which their respective ratifications are deposited.

Article XXIV

The present Convention shall remain in force indefinitely, but may be denounced by any of the signatory States by giving advance notice of one year, at the end of which period it shall cease to have effect for the denouncing State, remaining in force, however, among the remaining signatory States. The denunciation shall be transmitted to the Pan American Union, which shall inform the other signatory States thereof.

A-46: CONVENTION ON DIPLOMATIC ASYLUM**ADOPTED AT:** CARACAS, VENEZUELA**DATE:** 03/28/54**CONF/ASSEM/MEETING:** TENTH INTER-AMERICAN CONFERENCE**ENTRY INTO FORCE:** 12/29/54, IN ACCORDANCE WITH ARTICLE XXIII OF THE CONVENTION**DEPOSITORY:** GENERAL SECRETARIAT, OAS (ORIGINAL INSTRUMENT AND RATIFICATIONS)**TEXT:** OAS, TREATY SERIES, NO. 18**UN REGISTRATION:** 03/20/89 No. 24377 Vol.**OBSERVATIONS:****GENERAL INFORMATION OF THE TREATY: A-46**

COUNTRY	SIGNATURE	RATIFICATION/ACC SSION	DEPOSIT	INFORMATION*
Antigua & Barbuda	-	-	-	-
Argentina	03/28/54	02/15/93	03/29/93 RA	-
Bahamas	-	-	-	-
Barbados	-	-	-	-
Belize	-	-	-	-
Bolivia	03/28/54	-	-	-
Brazil	03/28/54	06/25/57	09/17/57 RA	-
Canada	-	-	-	-
Chile	03/28/54	-	-	-
Colombia	03/28/54	-	-	-
Costa Rica	06/16/54	01/13/55	02/24/55 RA	-
Cuba	03/28/54	-	-	-
Dominica	-	-	-	-
Dominican Republic	03/28/54	11/17/61	12/14/61 RA	Yes
Ecuador	03/28/54	03/20/55	08/11/55 RA	-
El Salvador	03/28/54	09/06/54	09/28/54 RA	-
Grenada	-	-	-	-
Guatemala	03/28/54	03/05/83	05/13/83 RA	Yes
Guyana	-	-	-	-
Haiti	03/28/54	01/18/55	02/18/55 RA	Yes
Honduras	03/28/54	-	-	Yes
Jamaica	-	-	-	-
Mexico	03/28/54	01/25/57	02/06/57 RA	-
Nicaragua	03/28/54	-	-	-
Panama	03/28/54	01/16/58	03/19/58 RA	-
Paraguay	03/28/54	10/04/56	01/25/57 RA	-
Peru	01/22/60	05/21/62	07/02/62 RA	-
St. Kitts & Nevis	-	-	-	-
St. Lucia	-	-	-	-
St. Vincent & Grenadines	-	-	-	-
Suriname	-	-	-	-
Trinidad & Tobago	-	-	-	-
United States	-	-	-	-
Uruguay	03/28/54	06/06/67	08/09/67 RA	Yes
Venezuela	03/28/54	12/15/54	12/29/54 RA	-

*DECLARATIONS/RESERVATIONS/DENUNCIATIONS/WITHDRAWALS

A-46: CONVENTION ON DIPLOMATIC ASYLUM

Guatemala: (Reservations made at the time of signature)

We make an express reservation to Article II wherein it declares that the States are not obligated to grant asylum; because we uphold a broad, firm concept of the right to asylum.

Likewise, we make an express reservation to the final paragraph of Article XX (twenty), because we maintain that any person, without any discrimination whatsoever, has the right to the protection of asylum.

Honduras: (Reservations made at the time of signature)

The Delegation of Honduras subscribes to the Convention on Diplomatic Asylum with reservations with respect to those articles that are in violation of the Constitution and laws in force in the Republic of Honduras.

Dominican Republic: (Reservations made at the time of signature)

First: The Dominican Republic does not agree to the provisions contained in Article VII and those following with respect to the unilateral determination of the urgency by the State granting asylum; and

Second: The provisions of this Convention shall not be applicable, consequently, insofar as the Dominican Republic is concerned, to any controversies that may arise between the territorial State and the State granting asylum, that refer specifically to the absence of a serious situation or the non-existence of a true act of persecution against the asylee by the local authorities.

Uruguay: (Reservations made at the time of signature)

The Government of Uruguay makes a reservation to Article II, in the part that stipulates that the authority granting asylum, is, in no case, obligated to grant asylum nor to state its reasons for refusing it. It likewise makes a reservation to that part of Article XV that stipulates: "the only requisite being the presentation, through diplomatic channels, of a safe-conduct, duly countersigned and bearing a notation of his status as asylee by the diplomatic mission that granted asylum. En route, the asylee shall be considered under the protection of the State granting asylum." Finally, it makes a reservation to the second paragraph of Article XX, since the Government of Uruguay understands that all persons have the right to asylum, whatever their sex, nationality, belief, or religion.

(Reservations made at the time of ratification)

With the reservations made at the time of signature.

Haiti:

Denunciation: 08/01/67

Withdraw of Denunciation: 12/01/74 86

Název diplomové práce v anglickém jazyce:

Diplomatic Asylum

Klí ová slova

Diplomatický azyl

Politický azyl

Úmluva o diplomatickém azylu

Latinská Amerika

Julian Assange

Key words

Diplomatic asylum

Political asylum

Convention on diplomatic asylum

Latin America

Julian Assange

ABSTRAKT

Předložená diplomová práce se zabývá mezinárodním právním institutem diplomatického azylu. V úvodu práce analyzuje ranou historii poskytování azylu, přičemž se zaměřuje především na období starověkého Řecka a Říma, posléze azylovou praxi církve, která jako vlivná instituce středověkého světa značně ovlivnila vývoj azylového práva. Aby bylo možné zasadit diplomatický azyl do širšího kontextu azylového práva, zabývá se práce rovněž azylem teritoriálním, tedy klasickou formou azylu. Okrajově se práce dotýká rovněž problematiky uprchlictví. Po obecném výkladu následuje pojednání o samotném diplomatickém azylu. Diplomatický azyl, jakožto jihoamerický právní partikularismus, představuje zvláštní formu azylu, poskytovanou zejména na zastupitelských misích států, nebo jiných vhodných místech. Práce se zabývá zejména výkladem nezbytných atributů, které diplomatický azyl formují a rozбором významných kodifikačních počinů v Latinské Americe. Milníkem ve vývoji diplomatického azylu bylo rozhodnutí Mezinárodního soudního dvora v případě Diplomatického azylu, který na jeho podporu přenesly Kolumbie a Peru poté, co se v roce 1948 na kolumbijské velvyslanectví v Lima ukrýl neúspěšný peruánský revolucionář Haya de la Torre. Negativní postoj Mezinárodního soudního dvora, k tomuto institutu, podnítil legislativní akci ze strany jihoamerických republik. V průběhu 20. století bylo v jihoamerickém regionu přijato hned několik úmluv zabývajících se právem azylu. Nejnovější a nepropracovanější z nich je Úmluva o diplomatickém azylu, přijata na 7. mezinárodní konferenci amerických států v Caracasu v roce 1954, právě v důsledku judikátu Mezinárodního soudního dvora. Práce se rovněž okrajově vnuje problematice konzulárního a námořního azylu, které tvoří zvláštní subkategorie diplomatického azylu. Samostatná úvaha je věnována azylové praxi Spojených států, které skrze svůj historicky silný vliv na Latinskou Ameriku dokázaly prosadit některé modifikace tohoto právního institutu. V závěru se práce věnuje aktuální kauze australského novináře Juliana Assange, zakladatele serveru Wikileaks, který se v současnosti ukrývá na ekvádorském velvyslanectví v Londýně, kde mu byl ze strany Ekvádoru udělen diplomatický azyl. Velká Británie uplatní takového postupu odmítá a domáhá se jeho vydání. Práce se zabývá rozбором právního podkladu pro tvrzení obou stran, možnostmi dalšího vývoje a jeho dopadu na vývoj diplomatického azylu v budoucnosti.

ABSTRACT

This thesis deals with the international law institute of diplomatic asylum. Introduction analyzes early history of asylum law, focusing primarily on the period of ancient Greece and Rome, and later on the asylum practice of the Church, which as an influential institution of the medieval world greatly influenced development of asylum law. To be able to put diplomatic asylum in broader context of asylum law, thesis also deals with territorial asylum - classic form of asylum. There is also a marginal consideration on refugee issues. General discussion is followed by the analysis of diplomatic asylum itself. Diplomatic asylum as a Latin American legal particularism is a special form of asylum provided in the premises of diplomatic missions or in other suitable places. Thesis deals mainly with the interpretation of the necessary attributes that shaped diplomatic asylum and analyzes significant codification achievements in Latin America. A milestone in development of diplomatic asylum was the ruling of the International Court of Justice in Asylum case, put forward by Colombia and Peru, after a peruvian revolutionary, Mr. Haya de la Torre, was granted asylum in Colombian embassy in Lima, Peru in 1948. Negative attitude of the Court instigated legislative action of South American republics. During the 20th century South American region saw adoption of several conventions dealing with asylum issues, although the latest and most elaborative of them is the Convention on Diplomatic Asylum adopted during the 7th International Conference of American States in Caracas, Venezuela in 1954 as a result of the ICJ ruling on Asylum case. Thesis also deals with issues of consular and maritime asylum, which are specific subcategories of diplomatic asylum. Special consideration is given to asylum practice of the United States which through its historically strong influence on Latin America managed to push through some modifications of this institute. In the end thesis is concluded with current affair of Australian journalist Julian Assange, founder of Wikileaks, who is currently hiding in Ecuadorian embassy in London, where he was granted diplomatic asylum by Ecuadorian government. United Kingdom rejected grant of asylum and now demands his surrender. Finally, thesis contains analysis of legal basis for claims of both parties, options of further development and their impact on development of diplomatic asylum in the future.